

**Vseslovanstvo - izgovor
za protislovansko gonjo**

Še so ljudem v kosteh grozote plinskih celic, katynskih grobov in gestapovskih mučenj. V ušesih nam še vedno odmeva zadirčen glas: »Brezobzirno potepajte slovenski gnoj!« Dobro se še spominjamo strupenega sovražstva, s katerim so hitlerjevci uresničevali načrte »vsenemške« miselnosti. Takrat so se skrili za geslo: »Nevarnost vseslovanstva« ter pod tem ščitom vršili svoja zločinska grozodejstva. Zamisel, da bi vsenemštvo tvorilo jez vseslovanstvu, je bila vseh tudi svetovnim imperialistom, ker so tako po pravilu »o tretjem« na lahek način kovali svoj dobiček. Tudi danes še vedno govore o »vseslovanski nevarnosti« in kot protiutež postavljajo »močno vsenemštvo«. Kdo so ti ljudje in kakšna je resnica o izgovoru za vseslovansko nevarnost?

Nazadnjaška carska Rusija je bila širiteljica vseslovanske misli. Prav tako večina malih slovanskih držav v dobi med prvo in drugo svetovno vojno. Medtem se je v tej dobi Rusija že izoblikovala v Sovjetsko zvezo, državo delovnega ljudstva, kateremu je tuja misel o oblasti nekega naroda nad drugim.

Ne pozabimo pri tem zgodovinske resnice, da so mirovne pogodbe prve svetovne vojne umetno ustvarjale in ohranjale ravnotežje med vseslovanstvom in vsenemštvom. Pod geslom »vseslovanske nevarnosti« so trgovali z deli slovanskih dežel. Poljski so dali s koridorjem dohod do morja, vendar tako, da ga je dejansko nadzorovala Nemčija. Na drugi strani pa so v Poljsko vključili del Ukrajincev in Belorusov, in vrgli s tem sekiro spora med Poljake in Ruse. Italiji so odprli vrata v Jugoslavijo, velikodušno so ji namreč poklonili Istro in Slovensko Primorje. S takimi in podobnimi dejanji so odtrgali tisoče in tisoče sinov od svojih maternih dežel. Med narode, ki so dobili v svojo oblast del drugega naroda, pa so s tem zasejali kal oblastiželnosti, misel imperialistične nadvlade. Na pariški konferenci, ki je bila po prvi svetovni vojni, je zapisal znani zapadni diplomat v svoj dnevnik: »Napaka bi bila, če bi dali Slovanom možnost prevelikega razvoja na Jadranu. Kaj bi počeli s slovanskim blokom od Vladivostoka do Reke, od Danziga do Samarkanda?«

To politiko ravnotežja so potem vzdrževali do druge svetovne vojne, ki je bila samo njena nujna posledica. Rovarili so proti Sovjetski zvezi ter jo skušali gospodarsko oslabiliti. Po drugih slovanskih državah so podpirali nazadnjaške vlade: v Poljski Pilsudskega, v Jugoslaviji Karadžordževića, v Bolgariji nemško dinastijo Koburgov. Te vlade so zavirale gospodarski razvoj v deželah, obenem pa so na stečaj odprle vrata tujemu kapitalu. Gospodarsko in politično šibki ter odvojeni od Sovjetske zveze so ti slovanski narodi zlahka postali Hitlerjev plen. Na drugi strani pa je ta politika dovoljevala politični, gospodarski in vojaški razvoj Nemčije. Niti vdor v Abesinijo, niti intervencija v Španiji ni nekaterim odprla oči, ker so jih nalašč tiščali skupaj. Nemški nacizem je bil do dneva svojega zloma prepričan o svojem vzvišenem vsenemškem poslanstvu.

Druga svetovna vojna je bila v glavnem posledica te politike. Razmerje žrtev nam to najtočneje prikazuje. Sovjetska zveza je izgubila sedem mi-

**USODNI DNEVI ZA TRST
IN JULIJSKO KRAJINO**

Vprašanje Trsta je še vedno osrednji problem pogajanj v Parizu. Ko je padel predlog o skupni jugoslovansko-italijanski upravi nad Trstom, je maršal Tito izjavil dopisniku Tanjuga, da se Jugoslavija ne more zadovoljiti s polovičnimi ukrepi; medtem ko je vodja jugoslovanske delegacije v Parizu, podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj to zamisel enostavno odklonil in izjavil, da vidi edino pravično rešitev v tem, da Trst pripade Jugoslaviji. Kardelj je tudi zavrnil načrt, da bi vprašanje Trsta obravnavala neposredno mirovna konferenca. Jugoslavija je pripravljena zagotoviti Trstu popolno samoupravo in mu dati značaj zvezne države. Jugoslavija bi priznala prosto luko in bi pristala tudi na manjše popravke jugoslovansko-italijanske meje.

V začetku tega tedna je vprašanje toliko napredovalo, da so vsi štirje zunanji ministri pristali na to, da najnovejši francoski kompromisni predlog sprejmejo kot osnovo za nadaljnja pogajanja. Ta načrt v glavnem predlaga sledečo rešitev: Trst in njegova okolica naj bo deset let samoupravno ozemlje, ki naj bi ga upravljale štiri velesile skupno z Jugoslavijo in Italijo. Nedotakljivost ozemlja naj bi jamčil Varnostni svet združenih narodov. Guvernerja naj bi sporazumno določili Jugoslavija in Italija. Ako bi se o tem obe državi ne mogli sporazumeti, bi odločale velesile. Ozemlje bi si izvolilo lastno zakonodajno skupščino, vladni svet 6 članov pa bi imenoval štiri velesile, Jugoslavija in Italija. Zakoni in sodišča ščitijo pravico prebivalstva v pogledu jezika, šole in državne službe. Ustanovil naj bi se nadzorni svet štirih velesil in varnostnega sveta za to ozemlje. Po desetih letih bi velesile ponovno proučile položaj in morebitne nove predloge.

Sovjetska delegacija je pristala na da novi predlog ni zadovoljiv, v kolikor bi njegovo izvajanje žalilo narodna čustva jugoslovanskih narodov

lijonov ljudi. Poljska prav tako več milijonov. Jugoslavija sama skoro dva milijona. Angleška, po podatkih v beli knjigi, pa 450.000.

Slovanski narodi so se dobro zavedali vseh posledic in grozotnosti nacističnega vsenemštva. Zato so postavili v bran vse svoje najboljše sinove. Rdeča armada je nosila breme antifasističnega odpora vsega naprednega sveta. Poljska in Češka sta z njeno pomočjo ustvarili svoje osvobodilne bataljone. Jugoslavija je zgradila močno ljudsko armado, ki se je popolnoma samostojno borila proti desetim nemških divizij.

Popolnoma napačno je, da hočejo nekateri prikazati to borbo kot boj vseslovanstva za zmago nad svetom. Res da so se Slovani v tej vojni bili na življenje in smrt za svoj obstanek. Jasno je tudi, da je bila vsenemška nacistična vojna plod imperialističnih naklepov. Sovjetska zveza je bila mlada, napredna, ljudska država, ki je branila svoj obstoj. Ostali slovanski narodi so šli v osvobodilni boj z željo, da obnove svojo državno samostojnost. Dalje: Končno veljavno so hoteli

in v kolikor bi njegov začasni značaj ne pomenil vira nestalnosti.

Fovjetska delegacija je pristala na gornji predlog kot osnovo za pogajanja pod pogojem, da se izpopolni s sledečimi točkama: 1. Rešitev tržaškega vprašanja naj ne bo začasna, temveč trajna, in 2. da se k odgovornosti za upravo nad tem ozemljem pritegne tudi Čehoslovaška, ki nima nobene luke na svoji zemlji.

Medtem je čehoslovaška vlada v noti na zunanje ministre v Parizu uradno podprla zahtevo, naj se Trst združi z Jugoslavijo. Prav tako je predsednik madžarske vlade Ferenc Nagy, ki se je mudil v Angliji, na tiskovni konferenci v Londonu izjavil, da bi bili madžarski interesi najbolj zavarovani, če bi se upoštevale zahteve Jugoslavije po Trstu.

Medtem pa zunanji ministri v Parizu dobivajo dan za dnevno brzojavke organizaciji iz Trsta in Julijske Krajine, ki izražajo voljo širokih ljudskih množic po priključitvi k Jugoslaviji. Skupina francoskih profesorjev, ili-

karjev, književnikov, kiparjev in dirigentov je podpisala spomenico, v kateri podpirajo zahtevo Jugoslavije po priključitvi Trsta: »Boj Jugoslavije za priključitev Trsta je opravičen s tem, da je Trst del jugoslovanskega nacionalnega ozemlja. Od njegove priključitve je odvisen tudi gospodarski obstoj mesta. Priključitev Trsta k Jugoslaviji je želja prebivalstva, ki jo je med vojno izrazilo s prelito krvjo najboljših otrok.«

Kakor poroča ameriška agencija »United Press«, vlada zadnje dni med prebivalstvom Trsta veliko razburjenje. Trst sam je podoben vojaškemu taborišču. 4.000 oboroženih policistov patrolira po ulicah. Prišlo je spet do spopadov, ko so nekateri Italijani skušali preprečiti, da bi izšel komunistični časopis, kjer je pisalo na naslovni strani: »Po enem letu zavezniške uprave je izbruhnilo v Trstu fašistično nasilje. Demokratično prebivalstvo Trsta je trdno odločeno, da zlomi to nasilje in bo odgovorilo z generalno stavko.«

GLASOVANJE NA POLJSKEM

Preteklo nedeljo je bilo na Poljskem ljudsko glasovanje, s katerim naj bi se narod odločil za ali proti:

1. odpravi senata,
2. agrarni in socialni reformi in porazdelitvi najvažnejših industrij,
3. o določitvi zapadne meje na Odri in Neissi.

Vse tri točke politike, za katere je vlada iskala pristanek naroda, so v

PROTIDEMOKRATSKI ZAKONSKI NAČRT GRŠKE VLADE

Grška vlada je izdelala načrt zakona o »ozdravljenju državnega aparata«, ki se nanaša na vse uradništvo državne uprave, pravosodja, visokih šol, velikih zasebnih bank in na člane krajevnih samouprav. Ta zakon se ne nanaša na tiste osebe, ki so bile nastavljene po 31. marcu 1946, ko so monarhisti prevzeli oblast v svoje roke.

rešiti narodne spore v okviru teh držav, na primer med Srbi in Hrvatimi. Enkrat za vselej so hoteli raztrgati spletke, ki so umetno ločile posamezne slovanske države med seboj. Ustvariti so hoteli ljudske države, ki bodo v pravih prijateljskih stikih z vsemi resnično demokratičnimi državami. V tem boju so korakali skupno rdečearmejec, jugoslovanski ali češki brat, pa tudi avstrijski ali italijanski protifašist. Mnogim ni bilo všeč to protifašistično bratstvo. Raj bi videli vseslovanstvo ali vsenemštvo in še vse druge take imperializme. Tudi danes mnogim ni všeč prijateljstvo med narodi. Prijateljske pogodbe, ki so jih pred kratkim sklenile slovanske ljudske države, označujejo z vseslovanstvom, mejc med slovanskimi in drugimi narodi kot »železno zaveso«. Ne moti jih dejstvo, da so slovanski narodi doživeli bridke izkušnje in težke žrtve. Da prav zaradi tega najbolj odločno odklanjajo vsak imperializem, ker so sami kruto občutili njegove posledice. Hočejo pa imeti jamstvo, da jih ne bo nihče več izrabljal v svojo politično igro.

praksi že izvedene. Vendar naj bi glasovanje nudilo vladi sliko mišljenja med ljudstvom.

Čeprav še ni dokončnih poročil o izidu glasovanja, so opazovalci mnenja, da bo vlada dobila veliko večino.

Tuji novinarji, ki so prisostvovali glasovanju, zatrjujejo, da so bile to najbolj svobodne volitve v vsej poljski zgodovini.

Vzrok za odpust iz službe je lahko »nezadostna strokovna izobrazba«, ali pa sodelovanje in podpora pri uporu decembra 1944.

Republikanski listi poudarjajo enoglasno, da je cilj novega zakona napraviti iz državnega aparata poslušno orožje za vzpostavitev monarhije.

Tudi na Koroškem pozivljajo misel o vsenemštvu in nevarnosti vseslovanstva. Kakšen cilj ima ta misel, nam mora biti po vsem tem jasno. Tem vojnim hujskačem ni bilo všeč, da so se znašli v skupni borbi proti nacizmu slovanski in avstrijski protifašisti. Nikakor ni šlo vsenemški miselnosti v glavo, da je Avstrijec našel pomoč in podporo v slovenskem protifašizmu. Prav tako jim ni všeč, da še vedno obstoja to protifašistično bratstvo in sodelovanje. Pozabljajo, da delovno ljudstvo še nikdar ni samo dvignilo orožja proti sosednjemu delovnemu ljudstvu. Če pa se je to zgodilo, je bilo ljudstvo vedno le slepo orodje v rokah imperialistov in vojnih hujskačev, katere sožitje med narodi ovira v njihovih naklepih.

Zato bo tudi v bodoče obsojena na pogin vsaka protislovanska in protislovanska politika, čeprav se skriva za »vseslovansko nevarnostjo«. Njen cilj je vsenemštvo in vse grozote, ki so z njim v zvezi. Delovno ljudstvo ne bo dopustilo, da bi se zopet na njegov račun igrali slepe miši z »vseslovanstvom« in »vsenemštvom«.

Vesti iz Slovenije

Novi predsednik LR Slovenije tov. Miha Marinko

O KOROSKI IN USPEHIH OBNOVE

Ker je bil dosedanji sekretar Izvršnega odbora Osvobodilne fronte (IOOF) in predsednik LR Slovenije Boris Kidrič imenovan za ministra za industrijo v zvezni vladi in za predsednika gospodarskega sveta, je podal na svoje sekretarsko mesto v Izvršnem odboru ostavko in predlagal, da Izvršni odbor izvoli za sekretarja tovariša Miho Marinko, ki je istčasno dobil od Prezidija SNOS-a mandat za sestavo nove vlade.

V novo vlado sta bila poleg dosedanjih članov imenovana tovariši Boris Kraigher, dosedanji podpredsednik Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst ter tajnik Izvršnega odbora SIAU za Julijsko Krajino, kot notranji minister, in tovariš Sergej Kraigher, dosedanji sekretar OF mesta Ljubljane, kot predsednik Načrtna komisije.

Po zaprisegi vlade je novi predsednik Miha Marinko pojasnil razlog vladne spremembe, ki je postala nujna z odpoklicem tov. Kidriča na še odgovornejše mesto, očrtal na kratko njene naloge in dodal: »Vsem, ki hočejo konstruktivno sodelovati z našimi oblastmi, v naši družbeni delavnosti, se mora zagotoviti možnost svobodnega in širokogrudnega sodelovanja. Jasno pa se mora določiti meja ločnica od onih, ki hočejo nekaj drugega kakor interes ljudstva in jih razkrinkati. Kdor pri nas meče polna pod noge zvezni vladi, celotnemu slovenskemu narodu in njegovim družbenim, političnim in oblastvenim organom v njihovih naporih za priključitev Julijske Krajine, Trsta in Koroške, ta je sovražnik naroda in države.«

V svojem govoru 22. junija pa je predsednik vlade pokazal na uspehe obnove v Sloveniji in izvajal med drugim:

»V čem se kažejo ti uspehi? V ob-

novi celotnega prometa, v obnovi rudnikov in tovarn, v naraščajoči proizvodnji, v preprečenju inflacije in črne borze. S strogimi in odločnimi ukrepi sta bila zatrti špekulacija in dobičkarstvo, s kontrolo cen življenjskih potrebščin so bile obdržane nizke cene in stabiliziran dinar. Kljub pomanjkanju nekaterih surovin in strojev je bila povečana proizvodnja v vseh industrijskih panogah, zlasti v oblačilni industriji, ki je že prekoračila predvojno proizvodnjo.

Dopolnimo te ugotovitve še z nekaterimi številkami. Rudarski delavci so prekoračili povprečno proizvodnjo za več ko 23 odstotkov in pri vsem tem prihranili pogonskega in drugega materiala za 16 odstotkov. V kovinski, prehranjevalni, kemični, lesni in usnjarski industriji je bil načrt proizvodnje uresničen približno za 106,5 odstotkov, stroški proizvodnje znižani za 11 odstotkov, proizvodna norma povišana za 11 odstotkov, varčevanje v surovinah povečano za 6 odstotkov, varčevanje v pogonskem in drugem materialu za 11 odstotkov, izostajanje delavcev je bilo zmanjšano za 6,6 odstotkov.

Silen tekmovalni zagon, nenavadni delovni polet nam je pripomogel, da smo izvojevali prvo fazo bitke za obnovo, da smo izvojevali zmago nad vsemi tistimi brezvestnimi elementi, špekulanti, ki so skušali izkoristiti začetne težave v svoje osebne koristi ali pa za interese naših sovražnikov. Osnovni uspeh vseh teh naporov pa je vsekakor dvig produkcije. Z dvigom proizvodnje pa raste vrednost našega denarja, raste vrednost dela in se dviga naš vsakdanji življenjski standard. Z dosedanjim delom smo si ustvarili in zagotovili trdne temelje, na katerih smo gradili naše boljše življenje.

okviru obnove so delavci in nameščenci s požrtvovalnostjo in iznajdljivostjo v enem mesecu pripravili gostom vse udobje modernega gostinstva.

V nadaljnjih tednih bodo na Bledu obnovljeni še drugi manjši hoteli, da bo lahko čimveč gostov uživalo lepote Blejskega kota.

NOVO LETNO GLEDALIŠČE V HOČAH

Dne 16. junija so v Hočah pri Mariboru odprli novo letno gledališče, ki so ga postavili v bivšem sadovnjaku. Kmetje so dali les in pripeljali gradbeni material, člani sindikatov in OF odborov so pomagali s prostovoljnimi delom, mariborsko gledališče pa je prispevalo z načrtom in navetji. Oder je razmeroma velik, sedežev je 2000, prostora pa za 10.000 gledalcev. Ob otvoritvi gledališča so mariborski igralci uprizorili Smetanovo »Prodano nevesto«.

Ni težko uganiti, kakšnega pomena je nemška vojna odškodnina za porušeno Jugoslavijo. Jugoslovanska vlada je vključila to odškodnino v svoj obnovitveni načrt narodnega gospodarstva.

Toliko večje je razočaranje, ki je nastopilo zaradi zamotanosti pri izplačilu vojne odškodnine.

Iz podatkov, ki jih je dal generalni tajnik zvezne ljudske vlade Bakić dopisniku »Tanjuga«, je razvidno, da v začetku junija ni dospela nobena izmed industrijskih naprav, ki bi se morale po sklepih berlinske konference izročiti Jugoslaviji na račun reparacij. Pri poskusih, da bi dosegla izplačilo vojne odškodnine, je naletela Jugosla-

vija na odpor angleških in ameriških zasedbenih čet.

»Pri ogledovanju tovarn, ki so določene kot vojna odškodnina,« pravi Bakić, »delajo zasedbene čete našim tehničnim strokovnjakom ovire in težave, dočim se nemški strokovnjaki po teh tovarnah nemoteno gibljejo.

Medtem ko Angleži in Amerikanci neovirano izvažajo stroje, načrte, podatke o načinu proizvodnje in podobno, Jugoslavija ne more niti doseči, da bi ji vrnili njeno lastno premoženje, ki so ga Nemci naropali in odpeljali.

»Od nas zahtevajo podrobno izdelane spiske o naropanih predmetih,« je rekel Bakić. »Mi seveda ne moremo sestaviti takih spisov, ker nam okupatorji niso dajali nobenih potrdil, temveč so enostavno ropali. Če k temu še dodamo, da imajo naše tehnične brigade redko priliko za potovanja po zasedbenih conah, potem je jasno, zakaj ne moremo dobiti odvlčenega premoženja nazaj.«

To izjavo je podal Bakić v zvezi z odločbo poveljstva ameriških čet

v Nemčiji konec maja, da ustavijo izplačila vojnih odškodnin iz ameriške cone, češ da je treba ohraniti gospodarsko enotnost Nemčije.

»Omenjena odločba ameriškega generala,« pristavlja Bakić, »je prizadejala težak udarec politiki v zvezi z vojno odškodnino in pogodbami, ki jo urejujejo. Pri izvajanju reparacijske politike v zapadnih conah Nemčije je nerazumljivo, da se obnovi in ohranitvi nemškega gospodarstva daje prednost pred obnovo dežel, ki so za zmago zaveznikov nad Nemčijo tako ogromno žrtvovali.«

Znano je, da Jugoslavija tudi od Italije zahteva odškodnino. Bakić je opozoril na to, da bi neznatno zmanjšanje zasedbenih stroškov Italije, ki so do konca leta 1945 znašali že 420 milijard lir (4,2 milijarde dolarjev), popolnoma zadostovalo, da bi Italija lahko krila vojno odškodnino državam, ki jih je napadel italijanski fašizem.

Moramo priznati, da so zahteve jugoslovanske vlade popolnoma upravičene.«

PROTISLOVANSKA USMERJENOST

Pod gornjim naslovom je avstrijski časnik: Ferdinand Mauer objavil v »Oesterr. Zeitung«, listu Rdeče armade za Avstrijo, značilen članek, ki bo zanimal tudi naše bralce, zato ga podajamo v prevodu.

Vsi smo to doživljali: Ko so se najčistivrednejši trgovci, zdravniki, odvetniki in podobni gospodje hoteli otrresti svojih nadležnih konkurentov in jim hkrati odvzeti trgovine, zdravniško prakso in stanovanja, so zadržke in pomisleke, ki jih ima vsaj na pol normalen človek pred roparskim umorom, premostili s teorijo, ki je bila ustvarjena prav za ta primer. Ta teorija je trdila, da so žrtve načrtno morije vseskozi manjvredna bitja, ki imajo vse mogoče slabe lastnosti in sploh nikakih dobrih, saj so že po svojih »prirojenih nagibih« določena, da končajo v plinskih celicah. Nasprotno pa so izkoriščevalci teh zločinov nadljudje in gosposka rasa, ki jim po naravi pripada vsa lastnina »manjvrednih«.

To pojmovanje razlik ni novo in ni omejeno samo na antisemitizem. Najdemo ga povsod tam, kjer je treba dati ravnemu ali nacionalnemu izkoriščanju moralen značaj. Spomnimo se le, kako je parola o »mevžastem Avstrijcu«, ki se ne more primerjati z nordijskim nemškim bratom, šla za tem, da opraviči nemško gospodstvo nad Avstrijo.

Posebno so takšne več ali manjvrednostne teorije zakoreninjene tam, kjer je neke vrste narodnostno zatiranje že tradicija. To se pri nas v srednji Evropi nanaša zlasti na prastaro zatiranje slovanskih narodov. V Prusiji so se Junkerji pri stoletnem zatiranju in razlaščenju Poljakov posluževali ošabnosti in jo zagovarjali kot upravičeno nasproti »nekultiviranim Poljakom«. V habsburški monarhiji so poskušali razni avstrijski in madžarski birokrati in buržuji, da bi opravičevali svoje zaničevanje slovanskih narodnosti z zasmehovanjem, kakor se je to dogajalo z izrazi »Pemec«, »Krovot« ali »Šlovak« in podobnim. Dolgi dobi podjarmljenja odgovarja tudi globoka zakoreninjenost teh čustev v najširših plasteh avstrijskega prebivalstva. Če tudi danes vzbuja češki prizvok v govorici na Dunaju buren smeh, če vsak karikaturist misli, da ne bi mogel izhajati, če ne bi karikiral Čehov, je to le znak, da je ta domišljavost zakoreninjena v povprečnem Avstrijcu in da je posledica prastarega zatiranja Slovanov.

Tej podlagi se je pridružil še tretji rajh s svojimi kolonialnimi stremeljnimi vzhodni Evropi in s svojimi uničevalnimi pohodi proti slovanskim narodom. Da bi nemški finančniki dosegli večje dobičke, so pomorili milijone Čehov, Poljakov in pripadnikov sovjetskih in jugoslovanskih narodov. S pomočjo vrahilnih načrtov o sterilizaciji, z lakoto in z uničevanjem pri suženjskem delu so prav slovanske narode naravnost decimirali. Za uresničenje tega načrta je uporabljal nemški imperializem stotine, tisoče, da, milijone biričev. In zastrupljal je cele narode s sovraštvom do Slovanov, da jih je mogel vsak čas uporabljati kot

pokorno orožje svoje uničevalne politike proti njim. V tem je tudi uspel. S svojo načrtno propagando je dosegel splošno zaničevanje Slovanov in njihovih dežel tudi v Avstriji. Pojavila se je brezmejna domišljavost o gosposki morali, ki je bila skoraj nezavedna, zato pa tem nevarnejša. Najneumnejši SS-ovski neotesanec se je zdel sam sebi, da je vzvišen nad vsakim pripadnikom kakšnega slovanskega naroda. In ta ošabnost žal ni ostala omejena samo na SS-ovce in naciste.

Vse to pa ne bi bilo tako zanimivo, če bi bilo le stvar preteklosti. Mnogi — tudi zelo visoko stoječi — gospodje bi nas danes hoteli prepričati, da pravi politične in ideološke umazanosti prav za prav sploh ni bilo, drugič, da je v trenutku osvobođenja izginila.

Kako pa je s tem v resnici? Odkrito je do sedaj samo eden izmed tednikov neke zapadne dežele spregovoril o »svetnem boju Avstrije s slovanstvom«. Žal pa v tisku ne manjka namigavanj v to smer. Kakšen smisel pa naj bi imelo sicer neutrudno govorjenje o »zapadnjaškem poslanstvu« Avstrije, če ni to napovedovanje zahteve po njenem posebnem položaju nasproti manjvrednim slovanskim narodom, ki bi jih bilo treba spreobračati? Kaj naj pomenijo tožbe o uničenem pionirskem in kulturnem delu nemških manjšin v slovanskih deželah!

Če pridemo od uradnih izjav v tisku in parlamentu — kjer obžalujejo v vsakem stavku, da ne morejo tako govoriti, kot bi hoteli — k neuradnim v prišepetavajoči propagandi, dobimo izdatno slabšo sliko. (Pri tem niti ne omenjamo Koroške, kjer poganja tradicionalno brezpravno stanje slovenske manjšine divje cvetove šovinistične velikonemške gonje proti »vindišarjem« in proti sosedni jugoslovanski ljudski demokraciji.) Pa tudi izven Koroške hujskajo proti Čehom in Jugoslovanom! In kako goje znano hujskarijo proti Rusiji! Pa ne samo s staro nacistično protikomunistično propagando, temveč tudi s povsem neutemeljeno ošabnostjo. In kako se pojavlja velikonemška blodnja, ki jo goje že desetletja — posebno na srednjih in visokih šolah —, in kako prihaja do izraza skoraj že nezavedna mrznja do Slovanov pri velikem delu inteligence in mladine! In za kakšen ponižujoč madež imajo tesno družinsko povezanost mnogih Dunajčanov s Čehi. Ne smatrajo je kot nekaj dobrega, kar povezuje narode, zato bi jo najraje zamolčali!

Večina, ki naseda tej protislovanski kampanji, se ne zaveda namena te usmerjenosti. Prav zato pa je potrebno, da si bo vsakdo na jasnem, da je vsaka sovražnost in prezir do Slovanov orožje v rokah onih temnih elementov, ki hočejo izrabiti avstrijsko ljudstvo za svoje imperialistične namene proti Slovanom. Avstrija je že v dveh svetovnih vojnah krvavela za nemške osvajaalne cilje in to pod geslom protislovanstva. Kdor noče, da bi se to v tretjič ponovilo, mora z vso odločnostjo nastopiti proti tej Slovanom sovražni propagandi, pa naj se pojavi v kakršni koli obliki.

DOGRAJEN ŽELEZNIŠKI MOST PRI ŽALNI

Sredi meseca junija je bil izročen prometu nov železniški viadukt pri Žalni. V septembru 1945. leta so se pričela prva dela; samo odstranjevanje ruševin je trajalo dobre tri mesece. V februarju tega leta so pričeli sestavljati most na novo zgrajenih temeljih. To je dosedaj največje dokončano delo v Jugoslaviji. S prostovoljnim delom in požrtvovalnostjo delavcev je uspelo most dograditi dva meseca pred določenim rokom.

BLED BO ZOPET SPREJEMAL GOSTE

V začetku junija so odprli na Bledu prve tri največje hotele in s tem se je začela letošnja tujsko-prometna sezona.

Hotele so odhajajoči nacisti skoro popolnoma izropali in jih je bilo treba na novo opremiti in urediti. V

UPRAVIČENE ZAHTEVE

Pod tem naslovom prinaša »Oesterreichische Zeitung«, glasilo Rdeče armade za Avstrijo, članek o težavah, ki jih ima Jugoslavija z vojno odškodnino. Članek podajamo v prevodu:

»Poleg Sovjetske zveze in Poljske je Jugoslavija utrpela največje izgube v boju proti Hitlerjevemu napadalcem. Zadostuje, če navedemo, da izgube človeških življenj v Jugoslaviji dosegajo 1.706.000, dočim so izgubile: Anglija: 358.000, Združene države Amerike 187.000, Belgija 59.000, Kanada 41.000 in Avstralija 12.000 ljudi. Zaradi vojne povzročena škoda Jugoslavije se ceni na 17 odstotkov celotne škode od skupne vsote 18 držav protihitlerjevske zveze (brez Sovjetske zveze).

ENAKOPRAVNOST

Lepa je beseda: Enakost pred Bogom in ljudmi. Zakon jamči zanjo vsakemu državljanu in vendar je to stvar, ki jo danes lahko najdemo na papirju, ne pa v resnici. Ni je pri nas resnične enakosti in dejanske pravice. Že narava sama je v nekem oziru krivična. Enega je obilno obdarila z vsemi dobrinami, drugega je zanemarila in mu naložila težave. In če je že narava tako krivična, je potem človek z vsemi svojimi slabostmi že težje resnično pravičen.

Pogoj enakopravnosti je nesebičnost in strpnost. Človek kot razumno bitje bi moral nesebično presoditi, kaj želi samemu sebi in isto potem pustiti tudi drugim. Postopati bi moral z drugimi prav tako kot s samim seboj in izostalo bi mnogo gorja. Žal nam življenje kaže, da ni tako.

Značilen primer neenakopravnosti in krivičnosti je bil nacistični sistem, ki je poznal dve vrsti ljudi in je potemtakem imel tudi dve vrsti zakonov. Za drugovrstne ljudi so veljali samo zakoni, ki so nalagali dolžnosti, ne pa tudi zakoni, ki so dajali pravico in zaščito. Veliko koroških Slovencev je spadalo med te drugovrstne ljudi in so zato izgubili imetje ter čast, mnogi pa tudi življenje.

Ko je nacistični sistem propadel in smo koroški Slovenci začasno spet prišli pod avstrijsko upravo, se je ta obvezala, da bo popravila storjene krivice. Razumen človek ve, da se to ne da uresničiti s splošnimi zakoni, in da ne zadošča, če se enostavno uvede enakopravnost pred zakonom v dolžnostih in pravicah. Potrebni so posebni ukrepi, ki bodo storjeno krivico najprej popravili. Šele potem lahko nastopi izenačenje. Država, kot je Avstrija, bo morala v bodoče svojim državljanom brez dvoma nalagati mnogo več, kakor pa jim bo lahko nudila.

Zato ne zahtevamo nič drugega kot pravičnost in to, do česar smo kot enakopravni državljani upravičeni. Če prav so bile naše žrtve v borbi proti nacizmu neprimerno večje in bi se moralo to tudi upoštevati, vendar bi bili zadovoljni, če bi se resnično pomagalo vsaj tem žrtvam. Kar se je naredilo zanje do sedaj, je le kaplja v morje gorja. Tisti, ki so največ trpeli in največ doprinesli v borbi proti nacionalsocializmu, še do danes niso dobili ničesar.

Izmed mnogih primerov le enega:

V bližini Železne Kaple je manjše posestvo. Gospodinja je podpirala osvobodilno gibanje, dokler za to ni zvedela policija. Preden pa je ta mogla kaj ukreniti, je mati s svojimi tremi hčerami v starosti od devet do šestnajst let pobegnila k partizanom. Policija je od hiše odpeljala vseh deset goved in vso premičnino. Po zloemu hitlerizmu se je mati z najmanjšo hčerko vrnila na opustošeno posestvo. Starejši dve dekleti so med borbo zajeli in jih odpeljali v Rawensbrück, od koder se je vrnila lani le starejša, ki je stara 18 let. Človek bi mislil, da jim bo oblast pomagala, da dobijo vsaj nekaj živine in nakaznice za obleko in perilo. Ne! Dobile so nakaznic samo toliko kot drugi, ki so ohranili vse svoje imetje; to se pravi, dobile niso skoraj nič. Družina, ki je izgubila vse, je dobila v enem letu le srajco in po eno obleko za vsako dekle.

In živina? Sedaj so v hlevu spet štiri krave, za katere je morala gospodinja plačati 2.500 šilingov. Ta denar si je izposodila pri dobrih ljudeh, ker država ni dala nič. Semenskega žita je dobila v zadruzi okoli 50 kg, vse drugo je morala naprosjačiti in si prigrati od svojih ust. Ko je prišla domov, je morala stradati, dočim so drugi, ki so ostali doma, lepo udobno živeli. Tedaj niso videli pravice in enakopravnosti.

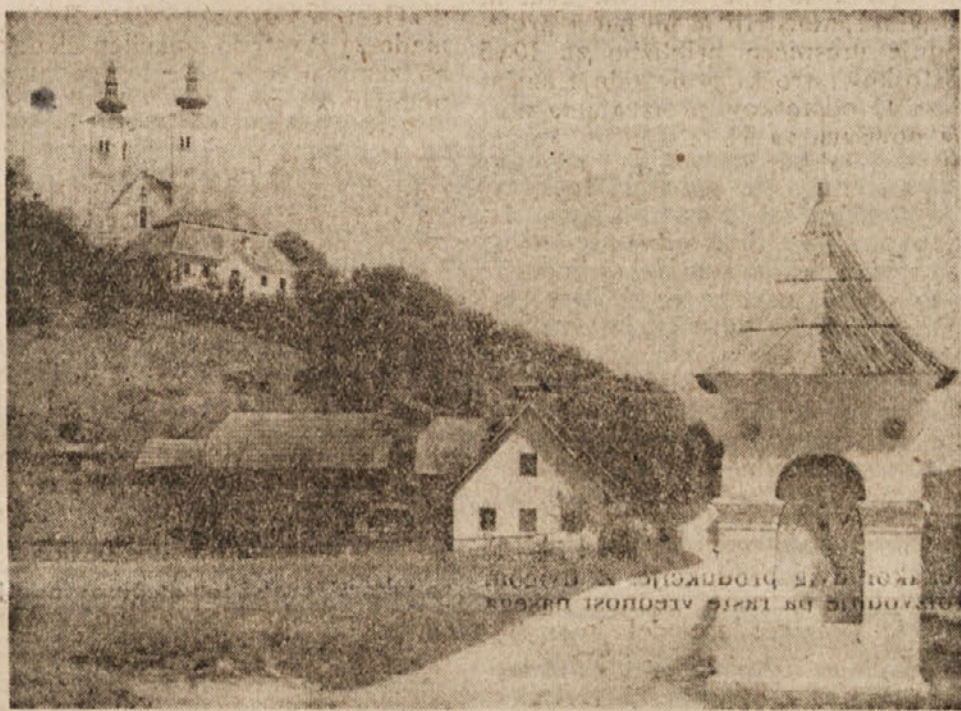
In kako je sedaj. V normalnih časih je imela deset goved. Letos o božiču je imela štiri krave in eno tele. Za oddajo so ji predpisali 400 kg, torej eno kravo. Namesto da bi ji pripomogli do njene stare pravice, desetih krav, ji sedaj predpisujejo oddajo krave. Poleg tega moramo še upoštevati, da

mora oddati kravo mesarju, ki ji bo plačal kvečjemu tretjino cene, ki jo je plačala zanjo sama.

Mislím, da bi bilo bolj pravično, če bi odvzeli dve kravi tistemu, ki je ohranil med vojno vso živino; tej žrtvi pa pomagali, da bi čimprej prišla do izenačenja z onimi, ki so ostali doma. Ne mislim tu na njene sosede, temveč na vse avstrijske kmete. Kajti tudi njeni sosede so v primeri z drugimi avstrijskimi kmeti mnogo trpeli in mnogo žrtvovali v borbi proti nacizmu.

Še neko dajatev so ji predpisali: mleko. Dva in pol litra ga mora oddati vsak dan, prav tako kot vsi drugi, ki imajo po štiri krave. Kravica pri tem predpisu pa je sledeča: vsak kmet zakolje pozimi nekaj prašičev, ki mu dajo maščobo za vse leto. Ta revica jih ni mogla zaklati, ker jih ni imela. Zaklala je dve svinji po 45 kg, ki ne dasta nikake maščobe. Ako ji sedaj oblast predpiše še oddajo mleka, ji s

drugod. Poleg tega je v hiši stara mati in še nek starček, ki ga je gospodinja vzela iz usmiljenja v oskrbo. Za delo pri hiši pridejo v poštev samo gospodinja, njena starejša hči in hlapec. In vendar je Arbeitsamt smatral, da je hči odveč. Upoštevati moramo, da je to gorska kmetija in da zaradi zanemarjenosti zadnjih let potrebuje še več delovnih rok. Tudi z obema starima človekoma je dovolj opravka in kljub temu ta postopek Arbeitsamta. Sploh smo lahko opazili, da se je Arbeitsamt prav posebno zanimal za dekleta naših izseljeniških družin, ki imajo vse doma kmetije in zato tudi dela več kot preveč. Podobni primeri so se dogodili tudi v Galiciji in Apačah. Zelo verjetno dotični uradniki nasedajo zlonamernim ovadbam, ki prihajajo vse iz enega in istega vira — nacističnega, ali pa v teh uradih še ni bilo poskrbljeno za to, da bi se očistili nacističnih elementov in nacističnega duha.

Božji grob pri Pliberku

tem odvzame zadnjo maščobo in revica je obsojena jesti še naprej nezabljeno. Take enakopravnosti seveda prav gotovo ne moremo imenovati pravične. Ne moremo sicer zahtevati, da bi država izdala za tako prizadete ljudi posebne zakone, čeprav upravičeno pričakujemo zakona, da bo uredil popravilo škode, ki jo je prizadel državljanom nacizem. Lahko pa bi se krajevne oblasti same po sebi bolj prilagodile tem težavnim razmeram, ne pa da si upajo še groziti s tem, da bodo zopet odvzele živino in posestvo. Ljudje so že dovolj pretrpeli in ni jih treba strahovati še sedaj.

Višek vsega, kar so si privoščili s to trpinčeno družino, pa je, da je Arbeitsamt starejšo hčerko klical na občino in jo hotel dodeliti drugemu kmetu na delo, češ da imajo doma premalo živine. Poglejmo natančneje, koliko delovnih rok imajo pri tej hiši, da bomo bolj jasno videli nečlovečnost tega početja.

Pri hiši je mati z dvema hčerama, ki sta stari 18 in 11 let, hlapec Janez in najemnik Tone, ki večinoma dela

V takšnih težavah živijo danes profitašistične in izseljeniške družine. Takšen je njihov boj za obstanek. Tako je namreč tudi marsikje drugod. Imel sem priliko obiskati več družin in videl sem njihovo revščino. Ves njihov živež je mleko, ki ga imajo v mnogih primerih od izposojenih krav, od katerih jim posestnik odstopa mleko in tele. In to edino, kar imajo, mleko in tele, zahteva zdaj država. Tako tisti, ki so vse svoje imetje žrtvovali v borbi proti fašizmu, ne bodo nikdar prišli na zeleno vejico in bodo morali večno životariti. Čemu naj potem še delajo? Saj nimajo dovolj niti za vsakdanje življenje! Ali naj bo to pomoč žrtvam nacionalsocializma? Želeli bi več uvidenosti in razumevanja, želeli bi dejanske pomoči in resnične enakopravnosti.

Naši ljudje so bili prevečkrat razočarani, pretrpeli so že preveč krivic in v sedanji vojni so preveč žrtvovali v osvobodilnem boju, da bi jih lahko zadovoljili s praznimi obljubami in puhlimi tolažbami.

Dr. Luka Sienčnik.

Po naši zemlji...

IZ BOROVELJ

Našemu »Vestniku« ob prihodu med nas!

Dolga in trpljenja polna leta so za nami, leta hrepenenja in želja po svobodi, po lepi slovenski besedi. Mnogo, mnogo viharjev je šlo čez nas, nihče ni imel za nas tolažilne besede, nikogar ni ganila nedolžno prelita slovenska kri... Nikogar! Sami smo bili, s trdno in neomajno vero v zmago pravice ter hodili s ponosno zravnano glavo, z očmi uprtimi proti vzhodu, ker smo pač vedeli, da bo tam vstalo sonce in nam posijalo nekoč v svo-

bodni dan. Čakali smo te, prelepa slovenska beseda, s pravim otroškim veseljem, ker smo pač vedeli, da prideš. Veselili smo se tem bolj, ker smo si bili svesti, da nam prineseš s seboj, za vsakega izmed nas nekaj posebnega, da boš vsakemu posebej blažila žejno dušo in krepila duha, da bo v nas od dne do dne rastle vse trdnejša vez, od vzhoda do zahoda ter od severa do juga. Prišla si, z orožjem delavskih armad si si priborila pot do nas in naš navdala z velikim, samozavestnim veseljem, tako da smo postali mehki mi, ki si v potu svojega obraza služimo svoj vsakdanji kruh, mi, ki smo gledali v preteklih letih

smrti v obraz in bili vajeni do danes le tujega biča, tuje, osorne besede, ljudi, kateri se niso ozirali na to, da potimo kri in da nam ob strojih pešajo moči — le ker smo bili Slovenci.

Danes pa, ko si prišel med nas ti, Slovenski vestnik, vemo, da se je vse spremenilo, da je ropotanje in trušč strojev postal za nas znosnejši, da se je v nas oglasil človek, ki diha prosteje ter z jasnim pogledom zre v bodočnost, ki mu bo prinesla sonca in toplote. Trde in žuljave so naše roke, zgrban in zmučen je naš obraz, toda duša je polna prazničnega veselja in hvaležnosti do vseh onih, ki so nam pripravili to veliko veselje. Ne samo vaša, nas vseh je trda in strma pot, toda od sedaj naprej vemo, da bo prihajala k nam redno in stalno naša lepa, nova, krepka slovenska beseda, ki nam bo dajala moči, da bomo tej težki poti življenja kos ter prišli nekoč na ono ravno in gladko cesto enakopravnosti in zadovoljstva.

Tebi pa, »Slovenski vestnik«, želimo mi koroški delavci uspehov in razmaha, da bi tvoja luč svetila v vsako hišo slovenskega delavca na Koroškem, da bo stopal vsak izmed nas z odločnim in trdnim korakom bolj bodočnosti naproti...

Boroveljski delavci.

IZ ROŽA

Nekateri ljudje ne morejo razumeti, da bi naše ljudstvo smelo zahtevati tudi za sebe pravico in enakopravnost. Zato so si izmislili, da bi uprizorili nekakšen plebiscit, samo da bi zopet lahko vznemirjali ljudstvo, ki je prav gotovo že zadosti pretrpelo in doživelo več kot dovolj razočaranj!

In še ničesar ne bi rekli, če bi bilo samo to — saj navsezadnje živimo v demokratični državi in vsakdo naj bi imel pravico, da dá duška za to ali drugo stvar. Toda ti ljudje se poslužujejo laži in groženj, to pa ni več demokratično. Dobro se še spominjam, kako so svoj čas pred glasovanjem trobili v svet: »Nočemo Jugoslavije, ker je tam vojska, mi pa ne maramo vojaštva, pri nas nikdar ne bo vojne!« In prav tisti, ki so tedaj trdili, da niso za vojsko, so pozneje napadli Jugoslavijo in ves svet.

Roko v roki hodijo danes spet isti ljudje od hiše do hiše, eni bivši nacisti in ilegalci, drugi pa hočejo nastopati kot zastopniki delavstva. Pri tem se ne zavedajo, da so danes pravi zastopniki delovnih ljudi za resničen sporazum med narodi in ne za to, da bi se družili z nekdanjimi nacisti in ilegalci. Sedaj so si izmislili, češ koliko bo treba plačati odškodnine izseljencem in drugim oškodovancem ter da bo vse to padlo na ramena davkoplačevalcev. Le čemu se svoj čas vsi ti ljudje niso dali izseliti, pa bi danes lahko »uživali te dobrote« izseljencev. Kako pa je v resnici s stvarjo? Izseljenci so lani prijavljali škodo komisiji, ki naj bi jo potem izračunala in ocenila. Pri tej oceni so se jemale v poštev uradno določene cene: kilogram žita so je vračunal po 27 grošev, plemenska krava 400 do 500 šilingov, pohištvo 800 do 1000 šilingov. Če pa je prizadeti stopil k mizarju, mu je ta sicer potrdil, da so uradne cene take, samo zaenkrat ne more izdelati nobene pohištva, ker ni ne lesa in ne orodja. In podobno je bilo z žitom: res je, uradno stane toliko, samo za to ceno ga ne dobiš, ne žita, ne živine, ne vozov in ne pohištva. Poleg vsega pa še nihče ne ve, kdaj bodo izseljenci dobili povrnjeno svojo škodo, saj menda ni denarja in še manj blaga.

Taka je ta stvar v resnici, vse drugo pa je laž in krivica, ki se dela našim izseljencem.

V. F.

IZ BILČOVSA

Po dolgih letih smo vendar dobili svoj časopis »Slovenski vestnik«. Z veseljem smo ga sprejeli in ga čitamo z velikim zanimanjem. Upamo, da bo ta naš list našel pot v vsako našo hišo in tudi k vsakemu našemu človeku. Saj je to list, ki bo odločno zastopal naše interese ter nas vse na naši lepi Slovenski Koroški povezal v močno in odločno enoto.

Tudi o novicah bomo listu stalno poročali. Dosedaj je bilo videti, da pri

nas spimo spanje pravičnega. Temu pa ni tako! Gibljemo se in delamo, da si zgradimo naše organizacije in da dvignemo našo narodno zavest na isto višino, kakor smo jo imeli še pred navalom nemškega nacionalsocializma na naš narod. Koliko žrtev je do prinesla naša občina v minuli narodno-osvobodilni vojni, bomo poročali prihodnjič. Danes naj omenimo le dve žrtvi, ki sta padli v oboroženi borbi proti nacizmu, žrtvi, ki sta dali svoje življenje za našo svobodo. Prvi je padel Andrej Ogris, p. d. Odrijev na Mali gorci. Svoje mlado življenje je dal na Zopračah in leži pokopan na pokopališču v Vrbi ob jezeru. Drugi je bil Koren Jožef, p. d. Pežlnoj iz Kajjaz. Ko je bila nacionalsocialistična zver v zadnjih smrtnih krčih, ga je 12. maja 1945 še zadelo krogla esesovskih razbojnikov in končala to nadebudno mlado življenje.

Dosedaj še nismo imeli priložnosti, da bi tem junakom napisali v kakem listu nekaj vrstic v spomin. Te vrstice naj nam bodo zagotovile, da bodo Slovenci na Koroško znali ceniti in spoštovati te žrtve in da spomin nanje med nami ne bo ugasnil nikdar. Njihovim staršem in vsem sorodnikom naj bo v tolažbo zavest, da njihove žrtve niso bile zaman. Prinesle so smrt nemškemu fašizmu, našemu narodu odprle pot v svobodo. Janko Ogris.

POZDRAV IZ PODJUNE

Z veseljem in zanimanjem smo Podjunčani sprejeli in brali prvo številko našega, tako željno pričakovanega glasila, ki je bilo v hipu razprodano. Po dolgem času se nam je izpolnila naša najsrčnejša želja. Končno smo si priborili tudi to pot, da se bo spoštovala ena izmed naših najosnovnejših zahtev. Naš Vestnik naj bo zastopnik in tolmač vseh težav najširših plasti našega naroda. Nudi naj nam razvedrilo, obenem pa naj nas seznanja z omiko in kulturo našega naroda v taki obliki, ki bo primerna slehernemu članu naše narodne družine. On je poklican, da tudi in goji v nas zavest, da smo vsi člani ene velike družine, kjer vlada enakopravnost vseh delovnih ljudi. Naj pride naš »Slovenski vestnik« svojo pot v vsako, še tako preprosto hišo, kočico in družino! J.

BREZNIČA-VETRINJ

Dne 14. t. m. smo pokopali na pokopališču v Zakamnu pri Vetrinju znanega gospodarja p. d. Breznikarja, očeta Stefana Klatzerja. Rajni je bil eden najstarejših izseljencev — trpinov, ki jih je nasilje nemškega nacizma oropalo zemlje in vsega imetja ter pognalo v taborišča Nemčije. Ves čas trpljenja in čakanja v taboriščih smo s številno Breznikarjevo družino trepetali za življenje očeta, ki ga je krivičnost izselitve in brezpravnost v prisilnem taborišču vidno morila. Pot domov mu je omogočila ameriška vojaška oblast v posebnem vozu Rdečega križa. Tako je kljub vsem nakanam nasprotnikov vendarle učakal dan povratka na svojo slovensko zemljo, za katero se je ves čas svojega delovnega življenja neustrašeno boril. Vsa leta je pomagal kot odbornik Celovške slovenske posojilnice, našel si ga med pevci v Kotmari vasi in na vseh slovenskih prireditvah v Celovcu in okolici. Ni čudno, da so ga nacistični šovinisti imenovali na prvem, častnem mestu, ko so iskali žrtve za izselitev v občini Vetrinj. Zlomiti pa Breznikarjevega očeta niso mogli: Z zadnjim silo je kljuboval njegovo od dela in trpljenja izmučeno telo, da bi našel mir in počitek v domači zemlji. Vsem nam je bilo zato slovo od Breznikarja posebno težko. Pevci iz Kotmare vasi so mu zapeli v slovo in tov. dr. Mirt Zwitter je v imenu Zveze slovenskih izseljencev spregovoril noslovilne besede. Naj v miru počiva v domači zemlji Breznikarjev oče, vsem njegovim pa izrekamo iskreno sožalje!

RADIŠE

Ko smo končno le dočakali, da je začel izhajati naš list »Slovenski vestnik«, smo se ga tudi pri nas zelo razveselili. Že prva številka je vsem ugajala in mnogo družin je stopilo v vrste stalnih naročnikov. Potrudili pa se bomo, da jih pridobimo še več. Z

listom smo dobili spet možnost, da z dopisi obveščamo druge kraje o dogodkih pri nas.

Naj veljajo prve naše vrstice spomenu nedavno preminulega Oblakovega očeta. V trdem kmečkem delu je dočkal visoko starost 79 let ter bil kot marljiv gospodar in gostoljuben sosed vsesplošno priljubljen, o čemer je pričala tudi številna udeležba pri njegovem pogrebu.

Ena izmed najznačilnejših njegovih potez je bila neomajna zvestoba svoji domači grudi in svojemu slovenskemu narodu. Bil je med prvimi naročniki Mohorjevih knjig, v njegovo hišo je zahajal »Mir«, pozneje »Koroški Slovenec«, dočim ga »Slovenski vestnik« ni več našel med živimi v njegovi domačiji.

Ko so domači izdajalci in sodelavci vojnega zločinca Maier-Kaibitscha pripravili tudi za celo vrsto Radišajnov pot v pregnanstvo, je bila Oblakova družina ena prvih, po kateri so planili fašistični policisti aprila 1942. leta ter jo kot razbojnik odvedli v zamreženo taborišče na Zrelski cesti. Nekemu sorodniku se je pa posrečilo izposlovati, da se je mogla Oblakova družina po nekaj dneh bivanja za bodočo žico spet vrniti na svoj dom in ji ni bilo treba z drugimi sotrpini v daljino Nemčijo, kot je nepravilno poročal pred kratkim neki celovski list.

Trpljenje in prizadejana krivica Oblakovega očeta nista potrla. Trdno in neomajno je tudi v najtežjih dneh veroval v zmago pravice in poštenja. Z zadoščenjem je dočakal lanskega maja končni zlom in propast nacističnih tiranov. Še zadnje tedne pred svojo smrtjo se je živo zanimal za bodočo usodo svojega naroda ter bil uverjen, da bo bodočnost koroških Slovencev lepša in srečnejša.

Nam bo ostal rajni Oblakov oče vzpodbuden zgled poštenega in delavnega življenja ter nezlomljive zvestobe svojemu narodu. Franci.

ŠT. TOMAŽ

Čeravno si bo marsikdo mislil, da smo v našem predelu Slovenske Koroške že popolnoma utonili pod raznarodovalnim pritiskom preteklih let in desetletij, je »Slovenski vestnik« vseeno našel pot med nas in bil pri naših družinah z veseljem sprejet. Na zunaj je pri nas res videti, kakor da bi tod ne prebivalo več slovensko ljudstvo. Šola in cerkev še danes kljub obstoječim drugačnim predpisom nadaljujeta svoje pomembno delo, ne glede na demokratična načela enakopravnosti obeh narodov v deželi.

Dne 1. junija tega leta smo doživeli pri nas vesel dogodek. Gospod Popek, p. d. Klemenjak iz Podkrnosa, si je izbral našo zavedno Milko Waldhauer, p. d. Jožefovo v Št. Tomažu za svojo nevesto in jo popeljal ta dan pred poročni oltar. Med svatovskimi obredi je po dolgih osmih letih prvič spet zadonela v naši cerkvi slovenska pesem pod vodstvom gospodične Trabesingerjeve iz Podkrnosa. Tudi pri ženitovanjski gostiji na nevestinem domu je pevski kvartet prepeval novoporočencema na čast slovenske narodne in umetne pesmi.

Da št. Tomaž ne bi utrpel z izgubo mlade žene Milke, je štokrlja poskrbela en teden nato za nov naraščaj. Zglasila se je pri Šturmovi, p. d. Tomanovi družini, stebri zavednega slovenstva v naši fari, ki ga je Hitlerjevo divjanje z izselitvijo hotelo omajati in porušiti.

Mlademu paru želimo vso srečo na njegovi življenjski poti, Šturmovi družini pa mnogo družinskega veselja z novorojencem.

BOROVlje

Na binkoštni ponedeljek je socialistična stranka sklicala zborovanje v dvorani boroveljskega kina. Kot govornik je nastopil celovski župan gospod Schatzmayer. Namen njegovega govora je bil, da pove nekaj o obnovi in delu v Avstriji ter da obrazloži poslušalcem vse težkoče, s katerimi se mora boriti vlada. Govornik je prišel do sklepa, da bo treba še veliko trdega dela, preden bomo pri nas dosegli gospodarsko ravnotežje. Po samem govoru se je pojasnilo, da je zopet dovoljeno zbirati podpise in da naj vsak po možnosti agitira in pridobiva člane

za »Zvezo avstrijskih Slovencev«. Govorilo se je seveda samo nemški in nek zastopnik ZAS-a je izjavil, češ da se nam že na govoricu pozna, da nismo Nemci, ampak »Vindišarji«. S tem je možakar kar dobro pogruntal, kajti avstrijski slovenski Nemci ali člani ZAS-a so res neko posebno seme, ki ga poznajo še onstran meja. Navsezadnje je neka Nemka, sicer pošena žena, vprašala, kako je z ZAS-om, ali lahko tudi Nemci pristopajo kot člani. Gospodje so bili prvič nekako v zadregi. Zastopnik Zveze avstrijskih Slovencev za boroveljski okraj g. Sattmann Johann, je nato povedal, da lahko pristopajo tudi Nemci kot podporni člani. Gospod Sattmann, to bo res imenitna Zveza avstrijskih Slovencev: govorijo med seboj nemški, sami sebe nazivajo vindišarje in kot podpoinne člane zbirajo Nemce. Celu zunanji ministri v Parizu bodo iznenadeni, ko se jim predstavi ta posrečena družina. F.

REMŠENIK PRI ŽELEZNI KAPLI

Tudi mi bi se radi enkrat oglasili in vam opisali, kako se imamo pri nas v Remšeniku, da spoznaté to majhno, lepo dolinico nad Železno Kaplo, v kateri prebivajo Slovenci.

Ko se je začelo izseljevanje naših slovenskih kmetov v belski občini, so poiskali tudi nas v Remšeniku. Vedeli smo, da pridemo tudi mi na vrsto. In res so nekega dne prišli gestapovski rablji nad naše mirne kmete in jih izgnali iz njihovih domov.

Ta dolinica, ki je bila prej tako živa in prepolna lepote in veselja, je postala naenkrat tiha in mirna, zagrjevala v žalost.

Družine, ki so še ostale, so se podale v hribe k partizanom, da bi si tam priborile svoje pravice in srečnejše življenje. Iz 85 hiš, ki jih šteje naša dolinica, je odšlo v gozd 55 naših dobrih in zavednih ljudi; med njimi so bile matere, očetje, možje, dekleta in fantje. Vsi ti so odšli v hribe, v vrste partizanov, da bi se skupno z našimi brati s puško v roki borili proti nacističnemu nasilju.

Iz tega težkega, krvavega, a pravičnega boja se jih je le malo vrnilo domov. Ko so se vračali, so našli svoje domove izropane, požgane in uničene. In sedaj se ti naši kmetje na opustošenem polju borijo za svoj kruh in si v najtežjih razmerah spet postavljajo svoje domove.

Veliko vere v zmago pravice je treba, da človek ne omaga pod bremenom vsakdanjega življenja. Vendar ne klonemo. Vida.

ENCNELNA VAS

Po dolgih letih žalostnih dogodkov je te dni prispela na p. d. Kavhov dom vesela vest od sina Jankota, da je končal na Dunaju svoje gospodarske študije na Visoki šoli za svetovno trgovino. Po dolgem trpljenju izselitve, po grozah Dachaua, ki jih je doživljal naš Janko Urank s svojim očetom dolga leta, je to prvi svetli žarek opustošenemu domu in hudo prizadeti družini. Mlademu gospodarstveniku, katerega povratek vsa Podjuna in Slovenska Koroška z veseljem pričakuje, želimo v njegovem nadaljnjem delu obilo sreče in uspehov, ki naj bodo tudi v korist in napredek našega naroda! Mirt.

GLOBASNICA

Globaški igralci so 2. in 10. junija v Šoštarjevi dvorani uprizorili zgodovinsko igró »Za pravdo in srce«. Radi priznamo, da so se naši igralci potrudili in večinoma tudi prav dobro podali slike iz borbe za našo staro pravdo. Gledalci niso mogli zmeraj slediti izvajanjem na odru; vzrok bo treba iskati v potujčevanju in raznarodovanju, ki je najbolj prizadelo srca naše mladine. Minilo bo še dokaj truda, preden bodo premagani vplivi nacistične vzgoje.

DOBRLA VAS

V nedeljo 2. junija je naša mladina priredila v Narodnem domu igró »Zapeljivka« in še nekaj krajših prizorov. S to prireditvijo so naši igralci in fantovski pevski zbor iz Št. Vida pokazali, da že nekaj znajo. Hvaležno ob-

činstvo jih je z navdušenim odobravanjem bogato nagradilo za njihov trud. Pri tej priložnosti je spet prišlo do izraza, kako koroški Slovenci čutijo v sebi pogum in novo moč, da tudi s prosvetnim delom pokažejo visoko stopnjo naše kulture. Naši rojaki so ponovno izrazili željo, da naj bi prav kmalu uprizorili kaj podobnega in mladina se z vnemo pripravlja, da ustreže tej želji. Kakor smo že omenili, je k uspehu znatno pripomoglo sodelovanje šentviškega pev. zbora. Fanika.

ŠKOCIJAN

Dne 16. junija smo v farovžu priredili igró »Z lastovkami«, kjer smo Škocijanarji pokazali, da se je pri nas še ohranil smisel za prosveto. Na začetku je tov. Mirt Zwitter nakazal in poudaril važnost našega kulturnega dela. Posebno je naglasil, da bomo kakor doslej tudi v prihodnje pogumno premagovali vse ovire in zapreke, ki se nam stavijo na pot od katere koli strani.

Vsa čast našim igralcem, ki so nam pripomogli, da smo za nekaj kratkih ur pozabili naše vsakdanje skrbi in težave, k čemur je prispeval dober delež tudi naš pevski zbor. Franci B.

POPRAVEK

V zadnji številki se nam je vrnila v poročilu o mitingu v Logi vasi ne ljuba pomota. Tiskarski škrat nam je čisto izmaličil ime pevovodje združenih pevskih zborov št. Ilj—Loga vas.

Bralci so večinoma že sami ugotovili, da je bil mišljena v dopisu tovariš Pavle Kernjak — širom vse Slovenske Koroške in še izven nje znani naš prireditelj in harmonizator venčka »Juhe, pojdam v Skufčec« in drugih narodnih pesmi. Priredil je za zborna petje tudi nekaj partizanskih pesmi. Tov. Pavle Kernjak naj nam oprost napako.

Dopisnike pa pozivamo, naj v bodoče v dopisih pišejo imena posebno razločno in čitljivo, najbolje s tiskanimi črkami!

Popravljamo še drugo enako napako v dopisu iz Škocijana, kjer se mora glasiti ime: Franc P o v o d e n, namesto Franc Pivk.

V članku »Bistvo fašizma« se mora glasiti razprto tiskani stavek: »Bilo sem, spet sem in bom!«

Slovenska prosvetna zveza naznanja

sledeče Ciril - Metodove proslave:

v nedeljo 7. julija:

v Škofijah na prostem za občino Škofiče in Hodiše. Gostuje igralska družina iz Hodiš z »Miklovo Zalo«; začetek ob 15. uri; Zmotiče ob 14.30 uri pri Prangerju;

Loče ob 14. uri pri Pušniku; Št. Jakob v Rožu ob 14. uri v Narodnem domu; Št. Janž v Rožu ob 15. uri pri Tišlerju;

Bilčevs ob 14. uri pri Pomoču; Slovenski Plajberk ob 15. uri na prostem;

Glinje ob 15. uri pri Cingelcu na Trati; Sele ob 14. uri v Društvenem domu;

Železna Kapla ob 12. uri v dvorani kina;

Dobrla vas ob 15. uri v Narodnem domu; Plibeck ob 15. uri v telovadnici; Škoviče ob 15. uri pri Društvenem domu.

v nedeljo 14. julija:

v Zg. Jezercih na vrtu gostilne Zumper za občine Gozdanske, Lipa, Vernberk in Loga vas. Igra »Mati«. Sodeluje Kernjakov pevski zbor; začetek ob 15. uri; v Radišah v društveni dvorani za občine Radiše, Medgorje in Zihpolje. Igra »Tri sestre«; začetek ob 15. uri.

Poleg navedenih iger so na sporedu prireditve še pevske točke, recitacije in slavnostni govor. — Počastimo spomin na slovanska blagovestnika sv. Cirila in Metoda s čim številnejšo udeležbo pri teh proslavah.

Avstrijsko mladinsko zastopstvo o enotnosti jugoslovanske mladine

Pri razgovoru dopisnika Tanjuga s Kurtom Melachom in Walterjem Kellerjem, delegatom avstrijske mladinske delegacije, ki je prisostvovala tretjemu kongresu v Zagrebu, so avstrijski mladinci navdušeno govorili o enotnosti jugoslovanske mladine in njenih velikih naporih za obnovo dežele.

Sprejem je bil izredno prisrčen, je izjavil Kurt Melach. Imeli smo priložnost videti delo za gospodarsko, politično in kulturno izgradnjo. Polet, vojna za delo in navdušenje jugoslovanske mladine nam služi za zgled.

Bratski in prisrčni sprejem, ki smo ga doživeli, je izraz simpatij do vseh pravih demokratov v Avstriji, istočasno pa tudi dokaz brezmejnne vere v demokracijo, ki se povsod poživlja. Kot izraz tega zaupanja smatramo tudi prisrčen sprejem, ki so nam ga priredili povsod, čeprav smo govorili v jeziku, ki je bil pred letom dni še osovraženi jezik okupatorja. Pokazati se moramo vredne tega velikodušnega zaupanja. V naši borbi za enotnost vse napredne mladine si moramo vzeti za zaled ogromno silo enotne jugoslovanske mladine, ki je bila pogoj za zmago in za uresničenje normalnih razmer v Jugoslaviji.

Melach je nato izjavil dopisniku Tanjuga, da bo poslala »Svobodna avstrijska mladina« skupino mladincev na Mladinsko progo in izrazil prepričanje, da se bodo vrnil mladi in v Avstrijo prepojeni z novim duhom.

V tritedenskem bivanju v Jugoslaviji smo se naučili nenavadno mnogo in verujemo, da smo prinesli v Avstrijo nekaj ustvarjalnega navdušenja in optimizma jugoslovanske mladine.

Melach in Keller sta s članki v listih, s predavanji in govori na mladinskih mitingih pojasnila avstrijski mladini vse, kar sta videla v Jugoslaviji. Pri tem sta naletela na neomejeno zanimanje avstrijske mladine za politično, gospodarsko in kulturno življenje v Jugoslaviji. Mladina se je posebno zanimala za sprejem pri maršalu Titu. Ton, v katerem se je maršal Tito razgovarjal z nami, je bil enostaven in prisrčen. To je bil velik trenutek v našem življenju.

Še nikoli nisem imel prilike govoriti pred tako veliko množico kakor v Zagrebu, nastopil pa sem svobodno, ker sem vedel, da je v Jugoslaviji svoboda govora. Kongres je sprejel z največjim zadovoljstvom stališče avstrijske mladinske delegacije do vprašanja koroških Slovencev.

Nato je Melach omenil svojo izjavo na kongresu: »Z vsemi silami bomo podprli pravično borbo koroških Slovencev. Med svobodnimi in neodvisnimi državami ni nobenih nerešljivih problemov.«

Melach je na koncu poudaril, da je bilo to potovanje po Jugoslaviji izmed vseh potovanj v sosedne dežele glede na vzpostavljene bratskih in prijateljskih odnosov z mladino sosednih dežel najpomembnejše.

ni. Pa so bila morda vmes že leta, ko je fantu, ki je odhajal na nabor, pripela drobna roka na prsi rdeč šopek. Bog ve kdaj je mati dobila za god te čudežne rože, mlada žena se jih je razveselila ob rojstvu prvorojenca in vriskali so fantje pod oknom, kjer so dehteli nageljni. Pod križanim doma v kotu so uvezeni na belem prtiču rdeči nageljni. Simbol slovenstva so postali. Koliko spominov, koliko lepih čustev nam vzbujajo te rože. Vsak njihov cvet nam posebej pripoveduje o ljubezni, o ljubezni, ki plava nad skromnimi slovenskimi vasicami, o ljubezni, ki narekuje fantu, da v mesečnih nočeh vriska na vasi, o ljubezni, ki veže slovensko družino, o veliki in močni ljubezni do rodne zemlje nam govori. Sama po sebi mi je misel prešla k velikemu preroku ljubezni sv. Pavlu, ki bo do konca vseh časov in preko teh v brezbrežno večnost učil, da je le ljubezen tista resničnost, ki nikdar ne išče sama sebe, se ne da razdražiti, ni hinavska, je dobrotljiva in — nikoli ne mine.

Šele proti poldnevju sem se zbudil in bil slabe volje, ker sem zalezal in ker so partizani nosili na prsih velike nageljne. Prav za prav je bila grda nevoščljivost, a sem jo hitro odgnal z mislijo, da jih pač nisem vreden. In že zato nisem bil več slabe volje in nevoščljiv, ker je bilo zunaj vendar sonce, čas pred binkoštni in ker so na oknu cvetele še rože. Jug je gnal oblake kot čredo drobnih, mehkih ovac in krimske smreke in hoje so tej nebeski procesiji sklanjale svoje lepe in ponosne glave.

Od vsepovsod so prihajala poročila, da zbira okoli nas sovražnik velike sile in čez dan je bilo slišati ropot težkih kamionov po dolinah. Stara pesem. Pogledali smo le na zemljevide, kurirjem in patrolam pa se je neprenehoma mudilo ugotoviti nasprotnikovo silo. Še je ostalo vprašanje, ali bi se čez noč umaknili, ali ostali in sprejeli borbo. Ostali smo in dolge vrste bataljonov so neslišno zasedle položaje. In bil je večer, ker se je soncu mudilo spat, a v slovo nam je zapustilo krvavo zarjo in prižgalo zvezdo večernice. Jug je prenehal pasti oblake — ovčice, smreke in hoje so se vzravnale in bi zaspale, če bi jih ne motili ptiči, ki so peli v slovo soncu in svoji mladi ljubezni. Po dolinah je zvonilo avemarijo in so grmeli kamioni, na oknu so gledali nageljni in niso spali. Morda so mislili kot vsak izmed nas na tisto pomlad, ki je mogoče še prav v deveti deželi, a nosi s seboj ljubezen brez sovraštva. In po tej bo postal svet šele svetel in dober.

Doživeli smo jutarnji pozdrav. Avionci so zmetali svoje težke tovore in

kozolec je zagorel na koncu vasi. Vnemala se je borba in prvi bataljon je v naskoku odgnal »rdeče kravate«. Najmočnejši pritisk je na tretji bataljon in videti je, da ne bo vzdržal. Beli izdajalci kažejo steze bataljonu za hrbet. A prvi bataljon dobro manevrira. Tiščimo in tiščimo daljnogled, da nas bole oči. Borba dosega vi-

Oj zemlja širna, zemlja lepa...

šek, sovražnik je pijan, a partizani pojo. Imamo izgube in težko ranjene. In vse to gleda sonce.

Še je pod noč poizkušal sovražnik s hudim protinapadom, a se je moral umakniti. Kamioni so zopet grmeli pod nami in fantje so peli. Že je padalo sonce za krimske smreke in hoje, ko so prileteli avioni, zakročili so nad vasjo in jo zasuli z ognjem. Gorela je ena izmed slovenskih vasi, tistih, v katerih smo tolikokrat našli košček svojega doma, prijazno besedo in spanje na klopi pri peči. Gasili smo in pogrešili, a naši nageljni so zgoreli. Visoko so še enkrat dvignili svoje oči in nato so umrli.

In pravljica pravi, da vzevetejo nekje na drugem kraju še lepše rože. Vroči ognjeni zublji in močan dim nam je jemal vid. Jez pa sem premišljeval, kje bodo sedaj vzeveteli novi nageljni. In zagledal sem jih na prsih naših partizanov.

V mirnih časih so ljubeče gledali z okna popotnika, ki je šel mimo hiše. Njihove korenine so srkale zemljico v glinastem lončku, ko pa je prišla vojna nad domovino in vasico, so zapustili rodna tla in odšli s partizani. Na njihovih prsih še lepše cveto ka-

Dr. Metod Mikuž:

Nageljni rdeči

Počasi je vse to že nekje daleč, vendar je in bo ostalo kot danes. Bral sem nekje, da so rože tiste skrivnostne oči, skozi katere gleda mati zemlja svoje otroke, ljudi, in da če se roža utrga, brž zraste nekje nova, še lepša. Bi skoraj verjel tej pravljici, ker si brez rož sveta ne moremo misliti. Vsaka roža je lepa in vedno rajši jih imam, nageljni pa so najlepši. Tisti, ki se kot žametaste oči ozirajo skozi okna naših domov in ne puste človeku, da bi šel mimo pust in praznih misli.

Kdor je marširal z brigado štirinajst ur neprenehoma po Notranjski, ve,

kako utrujen in skorajda slabe volje je človek. To še posebno, ker je bila noč temna, brez zvezd, spremljali so nas le glasovi sov. A jutro je le zmagalo nad nočjo, pregnalo sovo, zbudilo ptice pevke in nas utrujene in optekajoče pripeljalo v skromno krimsko vasico. Ljudje so nas bili že vajojeni, stari znanci smo bili in prijatelji in od srca smo bili veseli, ko so nas z malih okenc pozdravljali naši najljubši prijatelji, rdeči nageljni. Čeprav smo bili utrujeni, vendar so vzbudile v nas te rože toliko lepega. Saj si brez težav prebral z obrazov ono veliko in lepo, na kar so nas spominjali nageljni

Ko se krog nas najtrši mrak je storil, nekdo je luč prižgal in spregovoril...

Oton Župančič

V življenju našega naroda bi lahko naštel mnogo mračnih dni. Vselej, kadar je posvetil od daleč žarek svobode na nas, so se takoj stegnile okrutne roke tuja in zopet smo tavalji v mrazu suženjstva. Naša največja nesreča pa je bila, da nismo znali zbrati vseh svojih sil, s katerimi bi se rešili tega jarma. Mnogokrat smo naselili našim sovražnikom in jim peli slavospeve za drobtinice, ki so nam jih milostno vrgli z bogatinove mize. Kljub temu, da smo se skozi vso našo zgodovino prizadevali, da bi se združili, je ta naša želja postala resnica šele ob najhujši nesreči, ki nas je doletela.

V dobi, ko nas je vse podjarmil največji sovražnik vsega napredka, nemško-italijanski fašizem, smo se združili in našli edino pravo pot — pot borbe proti nasilju. Na to težko, krvavo stezo narodne osvoboditve smo krenili vsi združeni, složni in enotni bratje, od Zile, Roža, Podjune, preko Karavank, Ljubljane, Maribora, Gorice, Trsta, vsi Slovenci skupaj z jugoslovanskimi brati, Srbi, Hrvati, Črnogorci, Makedonci — skupaj z vsemi drugimi zaslužnimi slovanskimi narodi. Pred nami pa so stopali naši mogočni in nepremagljivi bratje Rusi.

Največji sovražnik vseh poštenih in svobodoljubnih ljudi, nemški in italijanski fašizem, je najprej dobil v

Primožič Franc-Marjko:

KOROŠKA V BORBI

svojo oblast naš narod na Koroškem in Primorskem.

Poudariti moramo, da nemški in italijanski nasilniki niso pričeli z vso silo preganjati Slovencev, dokler niso imeli v oblasti vsega naroda. Fašisti so pričeli po vsem ozemlju južnih Slovanov izvajati svoj zločinski načrt. Za vsako ceno so hoteli iztrebiti vse slovanske narode. Pričeli so izseljevati, mučiti, zapirati in pobijati naš narod po vsej naši domovini.

Vprašajmo se, kdo nam je prižgal luč, nam spregovoril prve besede svobode in nas povedel iz mraka suženjstva na pot narodne osvoboditve?

Vsem nam je poznana stara narodna pripovedka o Martinu Krpanu z Vrha pri Sv. Trojici — pripovedka o močnem, silnem sinu našega naroda, ki je ugnal samega nepremagljivega tuja Brdavsca, ki je v starih časih prišel in zaslužnjil našo deželo. Martin Krpan si je sam naredil svoje orožje. Izbral si je najtrdnjše železo in naredil si je sekuro. Izbral si je mlado lipovino ter si naredil kij. Ko ga je Brdavsca naskočil, mu je Martin Krpan spretno nastavljal kij in sovražnikovo orožje se je globoko zarilo v mlado lipovino. Tako globoko, da sovražnik meča ni mogel več izvleči. Nato je vzela naš junak sekuro in s tem naj-

trdnjšim orožjem oddrobil sovragu glavo.

Ta stara narodna pravljica je prispodoba za narodnoosvobodilno borbo našega naroda. Meč tujeja nasilnika Brdavsca so bili fašistični roparji, ki so pridrevli in zadali globoko rano našem narodu. Brdavsca meč, ki se je globoko zaril v kij iz mlade lipovine, nam pove, kako globoko rano so tuji roparji zadali našem narodu, ki je bil organiziran v novi, mladi organizaciji — Osvobodilni fronti slovenskega naroda. Prav tako, kakor je Martin Krpan s sekuro iz najtrdnjšega jekla ugonobil sovražnika, je naš narod s svojimi najboljšimi, najtrdnjšimi borci — partizani — vojaki narodnoosvobodilne vojske premagal sovražnika.

Osvobodilna fronta nam je pokazala pot, ki je edina pravilna za vse male narode. Na tej poti neizprosne borbe smo našli resnične zaveznike v vseh svobodoljubnih narodih, ki so se prav tako borili za svoj obstoj. Z vsemi slovanskimi narodi smo se borili pod vodstvom bratskega ruskega naroda.

Naša oborožena narodnoosvobodilna borba se je pričela s tistim dnem, ko so fašistične tolpe napadle bratski ruski narod. Po vsej Jugoslaviji so se dvignili bratski narodi. Od Triglava

do Panonskih nižin, temnih bosanskih gozdov, sinjega Jadranskega morja, kršate Bosne in Hercegovine je zavnel en sam bojni klic združenih, enotnih bratskih narodov: »Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

S pesmijo, slabo oblečeni in slabo oboroženi so šli v boj naši prvi partizani. Na Corenskem in Dolenjskem so se že takrat vodile prve večje krvave borbe. Ljubljana pa je imela takoj v začetku dva gospodarja. Zunanji vidni gospodar — italijanski fašist, ki je mučil, zapiral, moril in pošiljal ljudi v koncentracijska taborišča. Notranji, nevidni skriti gospodar »Osvobodilna fronta slovenskega naroda« pa je vzpodbujal ljudi, jih podpiral in organiziral za odpor proti tujemu nasilju. Vse to se je godilo že v letu 1941, ko še nihče ni verjel, da bi mogel kdor koli premagati takšno nasilje, kakor so ga predstavljali zdrženi nemški in italijanski fašisti na vrhuncu svoje moči.

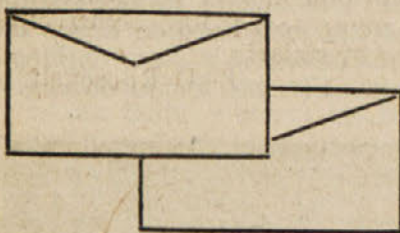
Že v letu 1942 so si partizani priborili na prostoru, ki so ga bili zasedli Italijani, na Dolenjskem prvo osvobojeno ozemlje, kjer je prevzela popolno oblast OF. Kakor so se v dobi kmečkih puntov razširili upori kmetov po vsej naši domovini, prav tako se je širil plamen, ki ga je prižgala OF.

V poletju 1942 so prišli partizani na Primorsko in vzdignili so se primorski Slovenci. V jeseni istega leta so prišli prvi partizani na Koroško. Prebujati se je pričela silna, stoletja speča vojska kralja Matjaža.

kor prej in jim sredi bojev govore o dekletih, o materi, o otroku, o ljubezni do rodne zemlje.

Umril je nagelj v krimski vasici, nisem ga pozabil. In bolj ko mi dobri

starec čas s svojo nežno roko gladi lase in jih spreminja v bele, bolj razumem in doumevam, da bo lepo, dobro in ljubezen, ki nikdar ne mine, zmagala.

Anton Korošec

Dve pismi

Pisatelj naslednjih pesmi je padel v osvobodilnem boju.

Materino pismo

Zakaj ne pišeš nič domov?
Vsaj eno samo drobno pismo,
Dozdaj ga še dobili nismo,
in tudi drugih ne glasov!

Kako se tam ti kaj godi?
Si zdrav? Pri tebi je v navadi,
da boš spomlad se prehladil,
če dež le malo porosi.

Pri nas doma smo zdravi vsi,
otroci rastejo počasi,
pa smo veseli, zdravi, včasih
le mene v prsah zaboli.

Nič novega ni z naših Laz,
samo to, da se Jokelj ženi.
Odkar odšel si, od jeseni
še vedno je enako mrz.

Pa kmalu bo prišla pomlad,
povsod se bo začelo delo,
rastline vzklijejo veselo.
Midva sva stara z atom, mlad

si ti, močan in velik, čvrst!
Pomagaj atu bi orati,
na Mahu meni pa rahljati
na vrhu težko, mokro prst.

Čebelam panje bi odkril,
škropil cvetoče, sadno drevje,
po drva hodil na gričevje,
do smrti z nama skup bi bil.

Oženil bi se na jesen,
na stara leta bi zibala
dva tvoja lepa sinčka zala —
Kaj pišem? To je le moj sen!

Ti pa odšel si ravno zdaj,
ko vojska bije se, k vojakom.
Da konca skoraj bi dočakal,
da vrnil bi se spet nazaj!

Če ubijejo te... Jaz ne vem,
kaj blede se ubogi glavi...
Ubit si ležal v snu na travi.
Na to pomisliti ne smem.

Želim ti srečo ko za god,
kot more mati jo želeti,
želi mati srečo vso na sveti
na tvojo negotovo pot.

Sinov odgovor

Goreče solze iz oči
na Vaše pismo so privrele.
Že dolgo niso več vesele,
kako ste dobro sanjali!

Za vas zares sem že umrl,
za tihe Laze in njih cvetje,
za njih zeleno razodetje.
Kot v deblo hojevo se črv

enkrat za vselej v lub zaje,
vsega prevotli in prevrta,
tako je študij moj prevrtal
preprosto kmečko mi srce!

Oženil se ne bom nikdar!
Od daleč le bom gledal srečo,
igral na dušo bom drhtečo,
nepokoj bo moj gospodar.

Doslej rodil sem le osat,
vendar se nisem pogospodil,
zato mogoče je obrodil
nekoč bom dober, zlahčen sad.

Zares — če le ne bom ubit,
če ne požge požar me bojni,
in ravno v tej poslednji vojni,
ko naše sonce gre v zenit.

Bodite zdravi še naprej!
Pozdravite tri naše krave,
drevesa in zelene travel
Pozdravite jih za vselej...

nudila Rdeča armada prebivalstvu veliko pomoč. Na vsakem koraku si srečaval ruske delavce — rdečearmejce. Oni so pomagali Varšavi, da se je dvignila na noge, da je dobila vodo in razsvetljavo, oni so zgradili most čez Vislo, po katerem hodijo ljudje iz Prage v Varšavo in nazaj. Skupno rama ob rami delajo Rusi s Poljaki. Ne samo v besedah, temveč tudi v dejanjih, ne samo v vojni, ampak tudi v miru se kaže prijateljstvo, ki je nastalo v skupni borbi proti onim, ki so nameravali uničiti kulturo slovanskih narodov.

Obsežno je delo pri obnovi. Poljski narod mora obnoviti ne samo to, kar so razrušili Nemci na nekdanjem poljskem ozemlju, temveč mora v najkrajšem času zgraditi tudi tisti del, ki je postal poljski. Ogromna so bogastva, ki jih je poljski narod dobil z zmago Rdeče armade. Ne bomo govorili o velikih tovarnah v bivši nemški Šleziji, ki so pravi kolosi nemške metalurgične industrije. V zemlji, ki je bila vrnjena poljskemu narodu, so najbolj bogata ležišča premoga, cinka, železa, kalija, srebra, nikla, bakra, svinca in urana. Vrnjeno je bilo de-

set tisočev kvadratnih kilometrov odlično obdelane zemlje.

Delati, delati in delati — to je geslo nove, svobodne Poljske. Dovolj je zemlje, dovolj tovarn, potrebne so delavne roke. To je najvažnejši problem za Poljsko. Videli smo delavce v novih poljskih tovarnah in videli smo poljske kmete na zemlji nemških tlačiteljev, ki so jo sedaj dobili. Vse navdaja želja po delu, želja po svobodnem delu na svoji zemlji. Poljska fašističnih panov (prejšnjih oblastnikov) je bila mačeha za delovno ljudstvo. Demokratična Poljska je rodna mati svojim sinovom in hčeram — poštenim kmetom in delavcem. Kdor je bil v Poljski kot njen prijatelj, ta je doživel tisti radostni občutek, ki se pojavlja, ko se vidi slika delovnega polleta ljudstva. Poljski narod ima težave pri obnavljanju svojega gospodarstva, ki so ga nemški divjaki težko poškodovali. Toda poljski narod ni sam, ima prijatelje in dobre sosede. Sovjetsko ljudstvo mu je pomagalo, da se je osvobodil Nemcev, sovjetsko ljudstvo mu pomaga v velikem delu pri obnovi.

(Iz članka D. Zaslavskega)

V kočici

VANDA VASILEVSKA

Starka Anisja je sedela na klopi pred svojo kočico. Že nekaj dni je poslušala vaščane: »Nemci prihajajo.« Prihajajo. No, in kaj? Menda bodo tudi Nemci pustili v miru umreti tako starko, kot je ona. Prihajajo, torej prihajajo...

K starki je prisledla Nataša. Pogledala je babici v vele, z mreno pokrite oči in povedala glasno in razločno: »Babica, mi vsi bomo šli v gozd, tudi teta in jaz in vsi, vsi!... Babica, samo dva rdečearmejca ne moreta z nami. Ležita v našem vrtu pod slivami in ju ni mogoče premakniti. Ali razumete?« Nataša je za trenutek umolknila. Pobožala je nagubano, drhtečo roko svoje babice, ki tudi ne more z njimi zaradi prevelike starosti. Nataša je nadaljevala: »Mi vsi bomo šli v gozd. Nemci bodo vsak čas tu. Babica, rdečearmejcema je treba včasih prinesiti vode, treba je poskrbeti zanju, ali razumete?«

»Kako bi ne razumela? Samo če me bodo noge nesle?...«

Nato se je Nataša poslovila. Mudilo se ji je. Z njo se je dvignila babica Anisja. Šla je k ranjencema. Eden od njiju se je v vročici zavedel in vzdignil obvezano glavo. Starka ga je z mehko roko pobožala in tiho ponavljala: »Samo mirno leži... Babica Anisja je prišla... Vode ti bom prinesla, golobček, vode...«

Starka ni vedela, odkod je dobila moči. Trganje v nogah je prešlo. Načrpala je vode iz vodnjaka, natočila vrč in se vrnila na vrt pod slive. Napojila je ranjenca, potem je zopet sedla na klop pred hišo in zadremala. Šele večerni hlad jo je prebudil.

Zjutraj so trije stopili na dvorišče. Slišala je grobe glasove tuje govorice. Babica Anisja se ni prestrašila. Kaj naj ji naredi Nemci? Nekaj dni ji je morda še ostalo do smrti.

Kmalu je bilo dvorišče polno vojaštva. Starka si je zaslonila oči z roko, ker jo je sonce ščemelo. Nekdo je govoril ukrajinsko. Besede so ji bile znane, izgovor pa trd in hripav. Ni ji bilo do razgovora z njim. Nekdo je silil vanjo: »Povej mi, starka, ali je kočica tvoja?«

»Moja... Kaj pa je?«

»Odpri vrata!« je zakričal oficir.

»Saj so odprta!«

Oficir je zahteval, da mora iti starka pred njim v sobo. Počasi se je dvignila, oprla roko na palico in šla opotekaje se v izbo. Oficirji so ji sledili. Posedli so po klopih in postelji ter se glasno pogovarjali, kdo ve o čem? Starka je v sobi počakala trenutek, potem je šla k vratom. Tedaj

je padla težka roka na njeno ramo in jo trdo potegnila nazaj. Razumela je, da je ne puste iz sobe. Polkovnik je na dolgo pravil tolmaču: Pazite nanj! Slep je, stara, pa vrag vedi, česa je zmožna. Preden se ozreš, ti privede kdove koga za hrbet!«

Ko je tolmač Anisji pojasnil, da mora sedeti doma, je nekajkrat pokimala z glavo. Kaj zato? Če je treba biti doma, pa bo doma. Zlezla je na peč in zadremala. V izbi so se glasno pogovarjali, metali karte na mizo, požvižgavali in topotali s podkovanimi škornji. Starke to ni motilo. Dremala je. Pod večer pa se je lotil nemir. V utici pod slivami je gotovo že zmanjkalo vode v vrčih. Morda dečka čakata in ne moreta pričakati babice Anisje. Mislila bosta, da ju je starka pozabila in da se ji ne ljubi priti. Otrsla se je dremotice in pozorno gledala po izbi. Poizkusila je oditi, a jo je stražar pred vrati nagnal nazaj na peč. Vse bolj se je je loteval nemir zaradi onih dveh pod slivami. Ko je znova zadremala, ju je zagledala v sanjah. Oh, kako sta ječala, kako sta prosila vode! Dvignila se je v zapečku in zdelo se ji je, da še vedno sanja.

Oficirji so sedeli za mizo. Pred njima so vojaki podpirali onadva iz utice pod slivami. Babici Anisji se je zdelo, da ji je nenadoma padla iz oči mrena, ki ji je že leta slabila vid. Videla je to, česar ni videla vse svoje dolgo življenje. Za mizo je sedel polkovnik, tolmač je stal ob stolu poleg ranjenca. Polkovnik je zastavljaj vprašanja, a tolmač je hitro, trdo, z zariplim glasom ponavljaj. Ranjenca nista odgovarjala.

Anisja je slišala jezno grožnjo v polkovnikovem glasu. Čutila je, kako ji tolče srce. Starka je pomislila, da najbrž tudi tam za mizo slišijo udarce; pa nihče ni gledal na peč. Vse oči so bile uprte v ta dva, ki sta omahovala ob mizi. Na vse grožnje sta odgovarjala: »Midva ne veva ničesar!«

Vojak je zamahnil in udarjal z roko po obrazih. Po polkovnikovem ukazu je potegnili bajonet. Anisji se je zdelo, da jo stare oči varajo. Po sobi se je razlegel nečloveški krik. Vojak je ranjencu zadril bajonet v levo oko. Anisja je naglo skrila glavo. S prsti je zamašila ušesa, da bi ne slišala. Preklinjala je svoje življenje, ki ga je živela ena in devetdeset let zato, da je doživela to strašno noč. Preklinjala je svoje oči: zakaj niso popolnoma oslepele, zakaj se niso do kraja zaresle z mreno, da bi ne videle tega?

Potem je bilo vse tiho. Rdečearmejca so vojaki odgnali. V sobi so se oficirji odpravljali spat. Odpenjali so si

OBNAVLJANJE POLJSKE

Varšava je danes strašno okostje mesta. Ali Varšava živi in bo živela. Nimam namena govoriti o razrušenih Varšavi, temveč o oni, ki se obnavlja. Ne bom govoril o razrušenih hišah, temveč o ponosnem navdušenju, s katerim nova poljska vlada skupno z narodom obnavlja svoje najdražje mesto.

Vendar je treba spregovoriti nekaj tudi o ruševinah. Treba je ovreči trditve, da je bila Varšava razrušena za časa borb in da je vojna zrtev. Ne, tukaj ni besnela vojna vihra uničenja, ampak se je tukaj izvajalo natančno premišljeno in načrtno nemško uničevalno delo.

Porušena je skoraj vsa Varšava. Hitlerjanci so pripravljali prostor, da bi izgradili svojo nemško Varšavo. Ta načrt je predvideval, da bo Varšava trdnjava in garnizijsko mesto, administrativni in vojaški center generalnega gubernementa z 250.000 prebivalci. Razrušenje Varšave je bila priprava za izgraditev te ogromne nemške kasarne v središču Poljske.

Varšava kot zgodovinski spomenik poljskega naroda bi morala biti popolnoma uničena. Takšno politiko so izvajali nemški fašistični osvajalci po vsej Poljski. Zgodovinski spomeniki se niso samo uničevali, ampak so bili izbrisani celo njihovi sledovi, tako da bi skupaj s spomeniki prenehal tudi spomin nanje.

Vendar Varšava živi! Zdelo se je, da se ne more kje živeti, vendar se

danes giblje po varšavskih ulicah več ko 400.000 ljudi. Laže bi bilo živeti v drugih mestih, ki so ostala nepoškodovana, toda varšavske meščane privlači njihovo rodno mesto.

Začasna poljska vlada je s tem, da je prestavila poljsko prestolnico v Varšavo, napravila pameten politični ukrep. V tej odločitvi se je čutila moč in prepričanje, da bo to krasno mesto obnovljeno, da nobene težkoče niso nepremagljive za narod, ki ima trdno voljo, da vzdigne svojo domovino iz ruševin.

Težave pri obnovi mesta so bile velike. Pri prvih korakih za obnovo Varšave je poljskemu narodu priskočil na pomoč prijateljski sovjetski narod. Znano je, da je sovjetska vlada sklenila kriti polovico stroškov pri obnavljanju najvažnejših mestnih delov Varšave.

Delo bo trajalo do pet let. Varšava bo eno najlepših mest v Evropi. Vse mesto bo v zelenju. Obnovitveni načrt predvideva dva milijona prebivalcev.

Večji del zgodovinskih spomenikov je nemogoče obnoviti. Vendar Nemci niso mogli uničiti vsega, ker je Rdeča armada prej prekrizala njihove načrte. Delo za obnovo, ki se je začelo v Varšavi, se je razmahnilo po vsej Poljski. Ustanovljeno je bilo ministertvo za obnovo dežele, ker je povsod treba graditi in obnavljati.

Takoj po osvoboditvi Varšave je

pasove in sezuvali škornje. Zaprli so lesena okna. Spustili so zapahe na vratih. Pred vrati je hodil stražar, toda vse je kazalo, da oficirji nekomur ne zaupajo.

Luč je ugasnila. Anisja je čakala. V tem črnem mraku je bila vsaka sekunda večnost. Roke in noge so jo bolele, ledene znojne kaplje so ji pokrivalo čelo in polzele po hrbtu, vendar mora, mora narediti to!

Anisja se je neslišno dvignila v zapecu. Zdelo se ji je, da jo vidijo v temi, da slišijo vsako njeno kretnjo. Toda oni so spali. Ležali so na slami, ki je bila postлана po tleh. Polkovnik je spal na postelji. Spali so globoki, težki sen trudnih ljudi. Anisja je tipala z roko v temi in prišla do vrat. Se bolj je pričvrstila oknice. Vrata so bila trdno zaprta. Potem je pobrskala pod klopio. Da, steklenka je bila na svojem mestu. Pokrila se je z odejo

čez glavo in prižgala. Zdelo se ji je, da je bil prasket vžigalice močnejši od strela. V izbi je bilo vse tiho. Utrujen ljudje so mirno smrčali. Nesla je gorečo vžigalico prav do poda in se ni mogla več dvigniti. Plamen je naglo šinil po slami, siknil kot kača med bilkami in se kot voda razlil povsod.

Anisja se ni ganila. Gledala je v ogenj. Ni čutila, kako je zagorela njena jopica, namočena v petroleju.

Ko je prvi izmed spečih planil s krikom pokonci, je izba že gorela v velikem ognju, ki je objemal in požiral vse. Nekdo se je obupno zaletaval v vrata.

Babica Anisja se je dvignila, pa je že padla na obraz v ogenj. Imela je še toliko moči, da se je zavedela: vrata in okna so zaprta, krepko zaprta in prav nikomur ne bo uspelo, da bi jih odprl.

če armade v prvih letih vojne. Pozneje v ofenzivnih operacijah sovjetskih čet se je pokazalo kot glavna udarna sila proti prebijanju sovražne obrambe. V bitki za Kursko je bilo postavljeno na vsak kilometer fronte okoli 190 topov. Ob naskoku na Berlin je delovalo na vsak kilometer fronte 610 topov in metalcev min. Zanimivo je, da je leta 1760, za časa obkolitve Berlina, rusko topništvo izstrelilo 1902 granati po 150 pudov, dočim je leta 1945, ko je bil Berlin zavzet v naskoku, sovjetsko topništvo izstrelilo en milijon 600.000 pudov granat.

Na bojnih poljih so bili v domovinski vojni uporabljeni vsi kalibri topov, pričenski od 45 mm do 305 mm. Protiletalsko topništvo Rdeče armade je sestrelilo v tej vojni nad 20.000 sovražnih letal.

Knjiga maršala topništva Nikolaja Voronova je bila razprodana v nekaj dneh.

»Boreča se mladina Kitajske in Rusije kuje novo obliko človeškega dostojanstva. Ta resnica je za zgodovinski razvoj pomembna. To pomeni, da je stari izraz »o zapadni civilizaciji« izgubil svoj smisel.«

F. D. Roosevelt.

»Pred Moskvo in Stalingradom so bile potolčene elitne čete Hitlerjeve Nemčije. Zmaga ni bila plačana z dolarji in funi, temveč z nepojmljivim trpljenjem, z milijoni mrtvih, z mesti in vasicami, ki jih je vojna zbrisala z zemlje.«

»Le témoignage chrétien«
(Pariški katoliški tednik)

OBJAVA AVSTRIJSKO-RUSKEGA DRUŠTVA

Avstrijsko-rusko društvo, podružnica v Celovcu, nas naproša za objavo sledečega sporočila:

Prevod pisemske pošte v ruščino za vojne ujetnike poskrbi društvo proti plačilu 1.50 šil. za četrt pole in 2 šil. pri navadnem pisemskem papirju. Pismo naj se napiše na levi notranji strani s črnilom ali pisalnim strojem. Na zadnji stran desno pride naslov, dve strani pa ostaneta prazni za ruski prevod in za potrditev s strani društvenega vodstva. Tako popisanemu

pismu je treba priložiti navaden, nepopisan ovoj (kuverto), na katerem potem društvo poskrbi za naslov v ruskem jeziku. Tako opremljena pisma lahko odpošilatelji spet zahtevajo nazaj, ali pa jih društvo samo odpošlje. Za člane društva se stroški zmanjšajo za tretjino.

Tečaji ruskega jezika v Celovcu in Beljaku se bodo delili v dve skupini: za začetnike in za višje tečajnike. Za učne pripomočke bo poskrbljeno. Nepremožni se lahko udeležijo tečaja brezplačno.

GOSPODARSTVO

Še enkrat - pomagajmo si sami

Ze zadnjic smo v članku inž. Marka Polcerja razpravljali o nekaterih možnostih, kako bi si pomagali, da pripravimo čim več krme za zimo, ker bi s preveliko odprodajo plemenske živine doletela naše gospodarstvo prava katastrofa. Ze tako so slovenski izseljenci strašno prizadeti, po letošnji suši bi se pa lahko nesreča razširila tudi na tiste, ki jim je bilo doslej prizanešeno. Zato tokrat zopet objavljamo nekaj praktičnih nasvetov, kako bi se lahko povečal pridelek krme. Naslednje vrstice nam je poslal naš izkušen gospodar Janko Pečnik iz Šmihela pri Pliberku.

Letošnja spomladanska suša bo seveda najbolj občutno prizadejala našo živinorejo. Pretresljiv je ponekod pogled po oglodanih travnikih, kjer se opotekajo živa okostja. Še težji pa je občutek, ko pomisliš na zimo, kaj bo s to živino ob praznih skednjih. Zato mora biti naše geslo: Pomagaj si sam in Bog ti pomore!

Čas žetve je tu, a na žalost pri nas često zanemarjamo preoravanje strnišča. Če strnišče takoj preorjemo, zatreemo plevel in mu odvzamemo možnost, da bi se razširil. Če je količkaj gnojna zemlja, s ponovno setvijo žitne mešanice lahko pridelamo obilo krme. Dobro se obnese mešanica koruze, sončnice, bara, ječmena in ajde v pravem razmerju. Prav gotovo je temu ali onemu gospodarju od vigredne setve ostalo še nekaj semen in v prijateljstvu se da potem vse napraviti.

Pogosto lahko vidimo na naših poljih njive, kjer je zaradi suše kak drug

poljski posevek zamrl in izginil. Velika škoda bi bila, pustiti takšno parcelo do jeseni prazno in neobdelano. Če zemljo takoj preorjemo in posejemo, nam bo do jeseni dala še lep pridelek krme. Kjer pa je zemlja preveč izčrpana in ni gnoja pri rokah, si lahko pomagamo tudi z gnojnicjo. Posebno koruzo ima rada gnojnica.

Veliko napako delajo nekateri kmetje, ker ne poznajo vejnika. Po naših vaseh skoro povsod srečavaš košate lipe, hraste, pa tudi veliko nadležnega grmovja. Če listje v juliju, ko ni še prestaro, obtrgamo in posušimo, ima često celo večjo hranilno vrednost kakor slama in tudi živina ga rada žre. Isto velja tudi za krompirjevko, ki da lahko precej krme, dokler se ne posuši. Seveda je treba biti pri krompirjevki previden. Če bi jo pre zgodaj pokosili, ne bi ravnali prav, ker bi to spet škodovalo krompirju. Velikega pomena so ensilazne jame, toda o tem ste spregovorili že zadnjic.

Vsak napreden živinorejec bo že v jeseni preračunal, koliko živine bo lahko preredil do spomladi. Ob navadnem pridelku bi bilo negospodarsko, obdržati čez zimo več goved, kakor pa jih lahko dobro nahranimo. Pri letošnjem pridelku pa bo treba gledati predvsem na to, da rešimo čim več plemenske živine, čeprav bo morala malo stradati. Janko Pečnik.

V času od 15. do 22. septembra tega leta bo v Pragi prvi povojni mednarodni velesjem. Priprave so že v polnem teku.

PO SLOVANSKEM SVETU

KMEČKE SVEČANOSTI V POLJSKI

Varšavsko časopisje prinaša na prvih straneh obširna poročila o tradicionalnih kmečkih svečanostih, ki se vrše te dni po vsej Poljski.

Časopis »Głos Ludu« (»Glas ljudstva«) piše v svojem uvodniku:

»Po ulicah in cestah naših mest manifestirajo sto tisoči poljskih kmetov, skupaj z zastopniki delavstva za velike cilje svobode in demokracije. Te manifestacije so resnični simbol nerazrušljive enotnosti kmetov in delavcev naše dežele!«

List dalje omenja delovanje poljskih izdajalskih nazadnjakov, ki skušajo z raznimi grožnjami prepričati in razbiti enoten nastop poljskega delovnega ljudstva.

»Toda ogromna udeležba kmetov na svečanostih,« piše list, »pa ravno potrjuje odločitev poljskega kmeta za ljudsko demokracijo in za najožje sodelovanje z vsemi naprednimi silami nove Poljske.«

SOVJETSKO TOPNIŠTVO V DOMOVINSKI VOJNI

V Moskvi je pred kratkim izšla knjiga »Sovjetsko topništvo v veliki domovinski vojni«. Pisatelj maršal topništva Nikolaj Voronov opisuje, kako se je sovjetsko topništvo med vojno proti fašistični Nemčiji izpopolnilo in kako so se sovjetski topničarji odlično izvežbali. Topništvo je igralo odločilno vlogo v obrambnih bitkah Rde-

Prežihov Voranc: S | A | M | O | R | A | S | T | N | I | K | I

S prijateljem Lipušem Košatom sva se soparnega poletnega dne po več ko dveurni hoji zvrnila na hrbet širokega gozdnatega slemena, ki se je naslanjal na severno pobočje mogočnega Obirja. To sleme tvori z mnogimi drugimi tisto pohlevno obirsko predgorje, ki se izgublja na sever proti Dravi in ki ima podoben nagrbančenih korenih obirske gore, ko da bi ta gora bila z njimi iz Drave in po njih srebal sokove za svoje večno življenje. Ena teh korenin, najmogočnejša med njimi, se je drzno postavila Dravi v bran in zasakala njen tok proti severozahodu; na ta način se je zaokrožila tvorba Podjune, teh nedrij koroške dežele.

Vrh tega slemena, Karnic, je v prejšnjih časih živel kmet Karničnik. Rekli so mu tudi Kresnik in sicer zategadelj, ker so Karničniki imeli pravico in dolžnost o kresu na Obirju kresove žgati. Zato so bili poznani ne samo po bližnji Podjuni in po spodnjem Rožu, temveč tudi po vseh krajih Koroške, koder so se ti kresovi videli.

Karniška huba je bila ena med prvimi, če ne prva, ki je v teh krajih postala žrtev tako imenovane »kmečke kuge«, bolezni, ki je v drugi polovici preteklega stoletja uničila po Karavankah na stotine kmečkih pose-

stev. Danes so Karnice grofovska last in od nekdanjega njihovega ponosa ni ostalo skoraj nič. Polja so bila že davno zasajena in lepi gozdovi so jih že drugič prerastli; od hramov so ostale samo lesena bajta in »ovčje staje; oboje je danes bivališče ubornega najemnika, ki pa bolj zasluži ime drvarja, zakaj na preostalem polju okrog bajte more rediti le dve, tri krave in nekaj ovac.

Sledovi ostalega, nekdanj obširnega poslopja Karnic so se že vdrli v zemljo, le tam, kjer sta bila nekdanj ognjišče in krušna peč, se še vidi kamenite groblje, ki ga ruša še do danes ni mogla prerasti. Okrog bajte sameva nekaj suhljatih tepk in lesnač, odetih v planinski drevesni mah, da se zde kot sivi strahovi, sicer pa pritisakajo na to tesno bivališče od vseh strani črni lesovi s svojimi temačnimi sencami.

»Ta hiša mora imeti zanimivo zgodovino,« je začel Lipuš Košat, ko sva se nekoliko ohladila. »Vsaka kmetija, ki jo je svoj čas požrla »kmečka kuga«, ki je prišla iz kmečkih v gosposke roke, ima svojo posebno storijo. Mislim zgodbo, kako je do tega prišlo, kaj je povzročilo zadnji sunek.«

Njegov pogled je zamišljen pil borbo sliko tega razpadlega kmečkega bivališča.

Obrnila sva se proti bajti pod le-

som. Krog nje je vladala že planinska tihota, polna enakomernega žuborenja vode, ki je v mogočnem loku curljala iz mahovitega tatermana* v široko korito. Ta vodovod je bil menda tudi še spomenik nekdanje karniške svojine. Gotovo že par sto let stara bajta je bila lesena in zgrajena v tistem gorskem slogu, ki se s svojim razveženim ostrešjem in z aherci* tako sklada z okolico, da si večje umetnosti niti predočiti ne moremo. — Njene stene so bile od starosti in veta že počrnele in razpokane; kazila so jo le prevelika, neokusna zaokvirjena okna, ki jih je v te stene vstavila doba modernizacije stanovanj.

Pri bajti nisva opazila nikogar. Zdelo se je, kakor da ni nikogar doma, čeprav so bila večna vrata na stečaj odprta. Ko sva hotela vstopiti, naju je že za pragom prestregla starka:

»Sami nimamo nič; ubogi najemniki smo.«

Starka je bila zanimiva. Ko sva jo pomirila, da ji ne bova na težavo, se ni na njenem rumenkastem širokem licu sicer nič spremenilo, ali po zgibih njenega telesa sva spoznala, da ji je padel kamen s prsi. Po njeni zunanosti bi bilo težko uganiti njeno starost. Po svojiz precej zgrbljeni izsušeni postavi bi mogla imeti tudi 80 let, po gibčnosti 20 let manj, a po njenih živih neizgorelih očeh ter po še gostih,

* Lesena cev, iz katere teče voda v korito.
* Pristrešje na koncih slemena.

* Zopna, grda.

Nevarna goveja bolezen

Tu pa tam oboli, najčešče v zimski dobi, kakšno govedo, posebno v starosti od 1 do 5 let, za neko nevarno boleznijo, ki jo imenujemo kataralna vročina. V nazivu so zapopadeni tudi že glavni znaki, to je pojav katarja in vročine. Početni znak je vročina, ki se vzpne na 41 stopinj Celzija in tudi više. Pri tej priliki bi poudarili, da je pri vsakem obolenju domačih živali merjenje vročine važna stvar. Poleg vročine opažamo katar ali vnetje vidljivih in nevidljivih sluznic, sluznic oči, nosa in gobca, a tudi sluznice dihal in prebavil. Zato vidimo vodeni iztok iz oči, sluzasto-gnojni izliv iz nosnic, slinjenje in drisko. Čujemo hropenje v sprednjih dihalih in morebiti tudi kašelj. Najčešče je vnetje oči, ki obsega navadno tudi roženico, da dobi ta megleno belkasti videz ter izcedek iz nosa in gobca. V vsakem primeru prestane ješčnost. Če so prizadete tudi opne možgan, je žival nemirna in razburjena, sicer pa glavo otožno poveša. Povprečno pogine polovica goved po 1 do 2 tednih boleznijo. Zdravljenje je težavno in malo uspešno. Prava strokovna pomoč v začetku pa mnogo zaleže. Koristni so često mrzli obkladki na čelo, med robove, ki so ob korenu precej vroči, ispiranje oči, nosa in gobca s kamiličnim čajem, segrevanje trebuha in zalivanje lanenega sluzja. Priporoča se

tudi izdatno puščanje krvi, a to samo v začetku obolenja in nato vbrizgavanje fiziološke raztopine v žilo. Ti in drugi načini zdravljenja pa so stvar strokovnjaka. Skrbimo za to, da žival zaradi neješčnosti preveč ne opeša. Hranimo bolno žival z zalivanjem gostih kuhovih ječmena, ovsa, lanenega sluzja itd. Če se stanje po 4 do 5 dneh ne izboljša, je najbolje žival zaklati. V tem času je meso še užitno. Z zalivanjem pa je verjetnost ozdravljenja zelo majhna in užitnost mesa dvomljiva.

Pripomniti moramo, da povzročila opisano bolezen goved baje neko kuzivo (virus), po drugi domnevi pa neke vrste coli-bakterije, in da se prenaša povzročitelj boleznijo od ovac na govedo, ne da bi ovce same obolele. Pri tem pa nehygienski hlevi, to so tesni, temni, zatohli hlevi, hlevi brez odteka gnojnice in neposredna bližina ovac v takem hlevu močno pospešujejo bolezen. Mogoče je pri tej bolezni skrivno tudi pomanjkanje vitaminov in rudnin v krmi, kar zmanjšuje splošno odpornost telesa. Ta domneva bi se ujela tudi z izkušnjo, da nastopa bolezen rada v času, ko ni na razpolago zelene krme, in da zdravljenje z vitamini in kalcijem na potek boleznijo ugodno vpliva. Če ta spoznanja s pridom uporabljamo, se bomo nesreči laže izognili.

NAŠA ŽENA

Naša ljubezen do zemlje se je poglabila

Ze od nekaj je bil slovenski človek navezan z vsem srcem na svojo rodno zemljo, v letih preganjanja in trpljenja pa se je še bolj zakoreninil v njej. V času največjega in najstrašnejšega boja našega naroda za obstanek so tisoči in tisoči najboljših umirali za rodno grudo, tako da je zapisal pesnik: »Je kaj še kak drobec slovenske prsti, kjer naša ni kanila kri?« Izseljenci so daleč od svojih njiv in travnikov, obdani z visokimi zidovi delovnih in koncentracijskih taborišč, kjer so bile vanje neprenehoma naperjene brzostrelke, kjer je bil zrak prenasiten s sladkobnim vonjem sežganih mrličev, vzljubili svojo zemljo z ljubeznijo, ki je poznala samo dvoje: vrniti se ali umreti.

Kadar je človeku najhujše, se pogosto spomni svojega doma. Mnoge žene — izseljenke in interniranke — pripovedujejo, da jim je edina misel na dom in vrnitev dajala potrebnih moči za premagovanje trpljenja. Po ure in ure so si v duhu predstavljale rojstno hišo, hodile po svojih njivah in ogledovale mlado žito, kako zori, kako se težki klasi pripogibajo v lahнем ветру k zemlji in čakajo žanjice. V duhu so si ogledovale sadno drevje, ki je cvetelo, ko so jih odgnali, in sedaj poveša veje, polne zrelih sadov. Vse lepe slike domačega kraja, ki so jih nosile v srcu kot največji zaklad, pa so se razblinile, ostala je bodeča žica, barake, nasilje in poniževanje.

Samo še enkrat orati svojo zemljo,

v njenih prsah je nekaj zahreščalo, ko da bi počila tajna struna, potem pa je nepričakovano goreče izsula iz sebe naslednjo zgodbo Karnice.

Na Karnicah je živel star rod in že od nekaj je bila tu bogatija doma. Huba je imela tri sto johov grunta, njen svet je na treh straneh slemena segal dol do doline, kakor bi se Karnice s tremi mogočnimi nogami opirale v nižavo, njeno zaledje pa se je naslanjalo na visoke obirske stene. Včasih je karniški svet segal baje celo do vrha Obirja; ta svet jim je zaradi nekkih zadev vzela gosposka. Od tistih časov menda so imeli Karničniki pravico žgati kres na Obirju. Zaradi tega so bili znani daleč po koroški deželi, vsaj tako daleč, kolikor so se videli Karnice. Te pa so na severni strani Obirja najvišje selišče in je od tod odprt ves svet do Savinje, do Dobrača in tja čez Šentvid. Znano je tudi, da niso Karničniki v starih časih opravljali tlake niti niso dajali desetine, temveč so plačevali dačo v zlatu. — Vrh slemena, koder raste zdaj črni les, so pokrivala položna polja, pri hiši se je redilo čez trideset goved in čez sto ovac, razen tega sta spadali k hiši še dve, ob vzhodju slemena ležeči bajti, katerih vsaka je tudi zmogla nekaj volov.

Karničniki niso bili znani le kot za možen in mogočen rod, pač pa so bili znani tudi po svoji ošabnosti, trdovratnosti in samoljubnosti. Ta lastnost jim ni bila vcepljena le od pr-

votnega njihovega ognjišča, pač pa so jo rodile tudi mogočne ženitve: karniške gosposkinje so bile iz samih mogočnih hiš bližnje in daljne okolice; celo čez Dravo so bili Karničniki v sorodu z imenitnimi hišami. Pri hiši se je košatil napuh, ki je mnogo pripomogel k žalostnemu koncu Karnice.

Moja zgodba se prične pred kakimi sto leti, ko je tu gospodaril predzadnji Karničnik, ki je imel troje otrok, dva sina in eno hčer. Kot po navadi, je bila huba namenjena najstarejšemu sinu Ožbeju, zato ga je oče dal naučiti pisanja in branja; da se nauči nemški, ga je še čisto mladega dal na zmeno tja za Svinec, razen tega ga je tudi oprostil vojaške službe.

Ko je bilo Ožbeju dvajset let, je prišla k hiši za iberžnico Hudabivška Meta iz belanskih globač. Hudabeli so bili kajzarji, ki so se preživljali z dninarstvom, z divjim lovom, s kresanjem smole in s prodajanjem črnega oglja. Zarad tega in, ker je bila bajta zmeraj polna otrok, so bili na slabem glasu, čeprav so bili pošteni kot druga sosesčina. Še dandanašnji je huda, biti siromak; takrat pa, v starih časih, ko ni imel ubogi človek sploh nobene pravice, je bila revščina še hujša in sramotnejša. Najbrž so jim tudi iz tega vzroka dali tako zlobno ime. Otrokom so bili Karničniki botri.

S sedemnajstimi leti je postala Meta najlepši deklič v celi fari in gotovo tudi v celi Podjuni. Bila je srednje velike postave, belega obraza, plavih oči

samo še enkrat žeti rumeno klasje, vrniti se, vrniti se na svojo zemljo! Najgloblja želja vseh nasilno pregnanih iz njihovih domov.

Vrnili so se. Rodna gruda jih je sprejela opustošena in zanemarjena. A kaj za to! Saj jo poznajo. Dolga stoletja je redila njihove prednike in se tudi njim ne bo izneverila. Čim več truda, dela, trpljenja ji bodo žrtvovali, tem več bo obrodila, tem bolj bodo poplačani za svojo ljubezen.

Preseljenka v lagerju:

Molitev matere izgnanke

Tako smo čitali iz knjige svete, ko srečni, zdravi še doma smo bili: mučenci mnogi v zemlji niso zginiti, njihove duše k svetim so prištele.

In romali smo na grobove svete, trohljivosti oteto njih telo častili, so srečno si življenje izprosili, zgubljene duše so bile otete.

Moj sin je padel kot mučenec v gori, nihče ne hodi mu prižigat sveče, in večno uspavanko pojo mu bori.

»Usmili Bog se matere trpeče, vsaj enkrat naj obiščem grob na gori, nato zatisnem naj oči skeleče.«

NASVETI ZA DOM IN SE KAJ

Rja na likalniku pusti na perilu madeže. Rjo preprečiš s tem, da po vsaki uporabi likalnik namažeš z navadnim voskom in ga na suhem spraviš. Kadar ga boš zopet potrebovala, ga dobro obriši.

Ali so jajca sveža, doženeš najbolje, če jih denes v zelo slano vodo. Če se jajce potopi na dno, je sveže, če pa plava na vrhu, je staro.

Kozarec, ki ne počli. Če vlijemo v kozarec vročo vodo, bo skoraj vselej počil. Kozarci pa bodo postali za vročino odpornejši, če jih bomo dali v mrzlo vodo. To vodo skuhamo, da zavre, in pustimo, da se spet ohladi. Ves čas naj bo kozarec v vodi. Potem bomo lahko brez skrbi vlivale vanj vročo vodo in nam ne bo počil.

ZANIMIVOSTI

O lesu, „ki zna govoriti“

V davnih časih so vsa ljudstva sveta verovala v »skrivnostne sile«, ki so vladale naravi, in jih častila kot bogove v najrazličnejših predmetih: soncu, ognju, kamenju, bliskih, gromu,

in temnih, ko konoplja dolgih las; njena koža je bila zametna, njena postava kot tisa na Obirju. Njena botra, karniška gosposkinja, je hitro spoznala, v kaki nevarnosti je mlada iberžnica Meta. Zato jo je navajala k samozatajevanju in pokori, da je morala moliti več rožnih vencev kakor pa ostala družina.

Meta še ni dobro prestopila sedemnajstega leta, ko je že postala široka z Ožbejem.

Pri hiši je bilo, kakor bi udarila strela. To je bil nezasišan dogodek in dva dni ni jed nikomur dišala. Nad hišo je legla strašna mora:

»Sramota za Karnice...«

Najprej je Karničnik položil Ožbeja na kolena in ga pretepal kot petletnega otroka. Na Meto ni nihče položil prsta. Toda čim se je zvedelo o nesreči, ni smela več sedeti pri mizi. Zaprlji so jo v posebno kamro, kjer je vsa odrta čakala na sodbo.

Drugi dan so zagnali po staro Hudabivnico, ki je kot vdova zastopala tudi očeta. Ko je kakor zbegana zver pridirjala na Karnice, je že na dvorišču na glas zavekala:

»Meta, Meta, kaj si storila?...«

Njen jok je predril do Metine karnice. Vendar ni mogla materi odgovoriti, ker so njen jok zadušili onemogli krči njenih izjokanih prsi. Toda gorje ti, ubogo dekle belanskih globač. Karničnika sta sprejela mater kakor dva sodnika:

* Objokana.

NAROČILNICA

Podpisani .....

iz ..... hiš. št. ....

pošta .....

naročam »Slovenski vestnik« in se obvezujem plačevati naročnino vnaprej mesečno — celoletno.*

lastnoročni podpis

Naročilnico izrežite, izpišite razločno s tiskanimi črkami in pošljite v kuverti na naslov: Ivan Gröblacher, Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstr. 21-I.
* Nezaželeno prečrtajte.

rastlinah, živalih. Ustvarili so si bogove morja, podzemlja, dobre in zle duhove.

Še danes živi nešteto ljudstev, ki so ohranili to staro verovanje, predvsem v Afriki, Aziji, Avstraliji in na otokih Tihega oceana. Na enem izmed teh nešteti, po prebivalstvu in verovanju tako različnih in pestrih otokov je raziskoval navade in običaje nek francoski narodopisec. Na jutranjem sprehodu pa nenadoma opazi, da je pozabil pipo. Brž napiše svoji ženi na deščico, kaj želi in njegov spremljevalec-domačin jo odnese nazaj v vas. Med potjo jo ogleduje, obrača na vse strani, otipava in se čudi. Še večje je njegovo začudenje, ko pri učenjakovi ženi takoj dobi pipo, čeprav on ni ničesar prosil. Pa vpraša: »Kako si to vedela; ali je deščica povedala?« In žena mu razloži, da ji je mož to napisal.

Minejo leta. Raziskovalec slučajno pride na omenjeni otok. Med drugimi maliki zagleda tudi deščico, na katero je nekoč sam nekaj napisal. Na ves glas se je zasmel. Domačini pa so ga vsi v strahu prosili, naj ne kliče jeze neznanega božanstva nadnje, ki se skriva v deščici, ker to ni navaden kos lesa, ampak »zna govoriti«.

IZ UREDNIŠTVA

Iz tehničnih ozirov tokrat ni bilo mogoče, da priobčimo nadaljevanje članka »Križem kračem po svetu«. Prosimo torej naše bralce, da nam do prihodnjic oprostijo. Uredništvo.

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI., Ottakringergasse 83. — Tiska: »Globus«, Zeitungs- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5.
Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-I.

»Poglejte Hudabivka, kakšno sramoto ste nam rodili?...«

Obraz nesrečne matere je bil bolj prestrašen kot nejevoljen nad tem, kar se je zgodilo. Kako tudi ne? Doma je imela še troje majhnih otrok, dvoje, četudi mlajših od Mete, pa je služilo za pastirja pod Olševo.

Nato se o Meti ni več govorilo. Hudabivko so posadili za mizo in jo pogostili po stari navadi, kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Hudabivški materi je bilo, kakor bi jedla otravo; da pa ne bi razžalila hišne gostoljubnosti, je jedla po sili. Vsa hiša je bila tiha, razen gospodarjev ni bilo nikogar na spregled; vse se je zdelo nekam grozotno praznično.

»Poslušaj, Hudabivnica. Nočem ti delati težjega srca, kakršnega po pravici že imaš. Po tebi je prišla sramota nad našo hišo in ti odgovarjaš za to, kar si rodila. Nas ne zadene nobena krivica; bolj paziti, kot smo, nismo mogli. Da pa nihče ne bo mogel kaj čekati, bom za pankerta položil na graščini trideset rajniš — za petnajst rajniš si takrat dobil par volov — zato pa mi ti pri svoji krvi obljudiš, da Karnice ne bodo ne o tebi ne o Meti in ne o pankertu nikdar in nikoli več čule. Na graščini v Dobrlivesi bom poskrbel, da Meta ne bo dobila v bližini službe — Hudabivniki pa ne kajže.«

Hudabivnico je strah stiskal za grlo. Karničnik pa je nadaljeval:

(Nadaljevanje)